

10 jaar LOP's in 10 verhalen

Jaarverslag 2012-2013

Eindredactie

Emiel Bogemans, Johan De Backere, Jean-Paul De Beleyr, Katrien De Boyser
LOP-deskundigen, AgODi, Scholen Basisonderwijs en CLB

Patrick Poelmans
Afdelingshoofd, AgODi, Scholen Basisonderwijs en CLB

Patrick Vanspauwen,
LOP-coördinator, AgODi, Scholen Basisonderwijs en CLB

Veerle Van de Velde
Adjunct van de directeur, Stafmedewerker, AgODi, Scholen Basisonderwijs en CLB

Verantwoordelijke uitgever

Guy Janssens
Administrateur-generaal, Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi)
Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel

Lay-out

Wendy Van Vaerenbergh en Kim Baele

Foto

Persoonlijk fotomateriaal van de auteurs
Hoofdstukbeelden: Magalie Soenen

Druk

Management Ondersteunende Diensten
Onderwijs en Vorming
Digitale drukkerij

Depotnummer

D/2013/3241/376

Jaarverslag 2012-2013

10 jaar LOP's in 10 verhalen

Voorwoord

Beste lezer,

In 2012 was het 10 jaar geleden dat het Gelijke Onderwijskansendecreet – en daarmee ook de LOP's – het daglicht zag. Sinds het invoeren van deze regelgeving en de opstart van de lokale overlegplatforms is er heel wat veranderd in dat landschap. Van vreemde eend in de bijt op lokaal niveau ontpopten de LOP's zich doorheen Vlaanderen tot overlegfora waar er ruimte kwam voor een groeiend vertrouwen tussen lokale partners en waar heel wat - ook structurele - acties werden gerealiseerd in functie van gelijke onderwijskansen.

In deze bundel kunnen we uiteraard geen volledig overzicht van de realisaties van elk LOP geven. Wat mag u dan wel verwachten?

We gaan te rade bij een aantal getuigen van het eerste uur. Zij hebben het traject van de LOP's vanop de eerste lijn gevolgd. Ze gaan aan de slag met vragen als: hoe ga je in een netwerkorganisatie (dat een LOP is) werken om tot een gedragen beleidsplan en acties te komen? Hoe creëer je dat 'wij-gevoel' met partners die elk eigen visies en belangen hebben, een eigen vergadercultuur, een andere achterban...? Welke methoden gebruiken LOP's daarbij?

Kan een LOP een significante bijdrage leveren aan armoedebestrijding op lokaal niveau? Hoe moet het dat dan doen? En ruimer: geraken signalen die vanuit de LOP's worden gegeven ook tot bij het Vlaamse beleidsniveau en (hoe) kregen zij beleidsprioriteit?

Uitzonderlijk voor deze jubileumeditie van het jaarverslag kijken we ook even naar de rol van de LOP-voorzitters. Sommige voorzitters waren eerst LOP-lid: hun perspectief is boeiend en krijgt hier ruimte.

Benieuwd naar dit alles? Lees dan zeker verder!

Guy Janssens

Administrateur-generaal

Agentschap voor Onderwijsdiensten - AgODi

De blik zetten op de voorbije tien jaar LOP-werking en tegelijk vooruitkijken. Dat gebeurt in de eerste bijdrage. Gil Thys en Katrien De Boyser schetsen kort de voorgeschiedenis en de eerste, soms wat moeilijke, opstart van de LOP's. Vervolgens formuleren ze een aantal aanbevelingen.

Wij, het LOP. Hugo De Blende heeft als LOP-voorzitter een jarenlange staat van dienst achter de rug. Hij geeft in de tweede bijdrage aan hoe 'wij' in het LOP het verschil maakt.

Participatie, een sleutelbegrip. In een derde bijdrage zoemen Martine Moens en Lies Zaenen in op hoe participatie in de praktijk in hun LOP werkt. Het is een voorbeeld van de hoe LOP's de voorbije jaren methodieken inzetten om in het LOP een sterk participatieve aanpak en draagvlak te realiseren.

Participatie van ouders, een moeilijke noot. Dat het participatieverhaal ook soms moeilijker loopt, tonen Anne Van Loon en Ludo Claes in de volgende bijdrage. Tegelijk liggen er ook kansen om die participatiekansen in de toekomst verder te verkennen en te benutten.

Waar gaan we naartoe? Zonder kompas is het blind varen, zonder planning wordt het moeilijk om resultaten te boeken. De LOP's ontwikkelen de voorbije tien jaar ook op het vlak van strategische beleidsplanning. Vandaag werken ze veel planmatiger dan bij de opstart. Een vijfde bijdrage van Veerle Van de Velde en Katrien De Boyser focust op die evolutie(s).

Beleidsplanning in de praktijk. LOP-voorzitter Valeer Schodts schotelt in het zesde hoofdstuk de eigen geschiedenis voor van hoe het LOP Diest kwam tot een gedragen en bruikbaar beleidsplan. Van theorie naar praktijk. En terug.

Signaal wordt beleidsprioriteit. Enkele signalen vanuit de LOP's groeiden uit tot belangrijke beleidsitems. Geen zoveelste getuigenis over kleuterparticipatie, maar een boeiende inblik in andere thema's. Jean-Paul De Beleyr en Liesbeth Croene nemen de lezer mee in hun bijdragen over de LOP's die ze de voorbije jaren ondersteunden (hoofdstuk zeven en acht).

Armoedebestrijding, een zaak voor het LOP. Armoedebestrijding is geen decretale opdracht van de LOP's, maar de aandacht voor schoolkosten en andere aspecten die verband houden met armoede komen nadrukkelijk aan bod in de LOP-werking. Emiel Bogemans neemt de lezer in dit negende hoofdstuk mee in het verhaal hierover.

De voorzitter. Drie voorzitters gaan in het tiende hoofdstuk in interactie met elkaar. Eerst waren ze LOP-lid, vandaag LOP-voorzitter. Een greep uit hun ervaringen leest u in hun getuigenissen.

Als afsluiter delen we met u de speech van Vic Anciaux op de AgODi-dag van 6 december 2012 ter gelegenheid van de studiedag over tien jaar gelijke onderwijskansenbeleid.

Hoofdstuk 1: Tien jaar LOP's: een blik op de (voor) geschiedenis en de toekomst *(Gil Thys & Katrien De Boyser)*

Een panel van geëngageerde LOP-leden maakt op de studiedag over 'tien jaar LOP's' (15 maart 2013) de balans op van de brede werking van de LOP's. Ze starten met een terugblik naar de opstart van de LOP's en eindigen met een sterkte-zwakteanalyse met aanduidingen van waar verder op ingezet moet worden. Welke kansen en uitdagingen liggen er? Waar zijn er lokaal en regionaal bijstellingen nodig? De neerslag van dit gesprek leest u hieronder.

Wat voorafging

Zeggen dat de LOP's zoals die vanuit het GOK-decreet worden geïnstalleerd een teken zijn dat er plots een totaal nieuwe weg wordt ingeslagen, zou de waarheid geweld aandoen. De weg is op dat moment al voorbereid vanuit een aantal eerdere initiatieven.

Het 'voortraject' van de LOP's ziet er bondig gesteld zo uit:

De non-discriminatieverklaring (of voluit: de Gemeenschappelijke verklaring inzake een non-discriminatiebeleid in het onderwijs) van 15 juli **1993** gaat uit van de erkenning van het recht op gelijke onderwijskansen van elke jongere, ongeacht zijn ras of etnische herkomst. Zij vermeldt uitdrukkelijk dat de vrije schoolkeuze uit hoofde van de gebruiker gerespecteerd moet worden¹.

Het gaat hier om een overeenkomst die alle onderwijskoepels in de Vlaamse Onderwijsraad aangaan. Scholen vrezen de 'witte vlucht' en het ontstaan van 'concentratiescholen' ² VLOR (1993), Inleiding bij de Gemeenschappelijke verklaring inzake een non-discriminatiebeleid in het onderwijs. Brussel.

. Daarom zoekt men naar mogelijkheden om tot een soort van 'doorverwijzing' te komen van kinderen op het moment dat een kritische bovengrens bereikt wordt. In dat geval kan men alternatieven aanbieden of aanraden. Omdat dit principe in conflict komt met de vrije schoolkeuze, voorziet men mogelijkheden tot lokale bemiddeling en – als dat geen oplossing oplevert – in een commissie: de BEOBEMI (Beoordelings- en bemiddelingscommissie) om klachten van ouders te behandelen. Deze commissie functioneert binnen het kader van de VLOR.

1 VLOR (1993), Inleiding bij de Gemeenschappelijke verklaring inzake een non-discriminatiebeleid in het onderwijs. Brussel.

2 Over wat onder 'concentratiescholen' verstaan wordt, evolueren de meningen in de loop van de tijd. Aanvankelijk ging men *grosso modo* uit van een bovengrens van 50% leerlingen van 'vreemde' etnische herkomst als point of no return en 30% als kritisch omslagpunt om ingrijpen te plannen.

Ze bestaat uit vertegenwoordigers van de onderwijsnetten, het kinderrechtencommissariaat en het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding. Sancties zijn niet voorzien wanneer een school een inschrijving zonder (schriftelijke) motivatie weigert.

Lokaal gebeurt er ook wat: men spoort elke school aan zelf een non-discriminatie**code** uit te werken. Daarin staat dat ze niet zal discrimineren als ze leerlingen inschrijft. Ze engageert zich om onderwijsmethoden en leerinhouden af te stemmen op de belangstelling, de ervaringen en de leefcultuur van 'migrantenkinderen', de zogenaamde *doelgroep* leerlingen. Deze leerlingen worden

als volgt gedefinieerd: leerlingen van wie de grootmoeder langs moederszijde niet in België geboren is en geen Belgische of Nederlandse nationaliteit heeft en van wie de moeder ten hoogste tot 18 jaar onderwijs genoten heeft. Een definitie die sterk etnisch georiënteerd is met bijzondere aandacht voor de taalverwerving van anderstalige leerlingen. Het schoolreglement en het schoolwerkplan omschrijven ongewenst gedrag en taalgebruik zoals discriminerende grappen of opmerkingen, het verspreiden van materiaal dat discriminerend is of daartoe aanzet. Alle leden van de schoolgemeenschap moeten deze regels respecteren. De onderwijsnetten stellen elk voor hun scholen een **modelcode** voor. Maar in de lijn van de autonomie mag elke inrichtende macht een eigen code uitwerken. Per school of vestigingsplaats bewaakt een *vertrouwenspersoon* de toepassing van de non-discriminatiecode. Als hij/zij niet slaagt in de bemiddeling bij klachten, komt er een verwijzing naar de BEOBEMI. En in gemeenten met veel migranten (vooral de grootsteden dus, maar ook een aantal van de huidige centrumsteden) komt er lokaal netoverschrijdend overleg over een evenwichtige spreiding. Deze laatste actie wordt ondersteund door de onderwijsinspectie en kent een erg wisselend succes.

Uit wat hierboven beschreven staat, blijkt duidelijk dat men 20 jaar geleden al een ernstige aanzet geeft tot wat in het latere Gelijke Onderwijskansendecreet (GOK) verder en minder vrijblijvend zijn uitwerking kent: het bewaken van het inschrijvingsrecht, de spreidingsidee, het lokaal overleg en een commissie die die cases behandelt waarvoor men lokaal geen uitkomst vindt.

In de marge vermelden we ook nog twee eerdere beleidsmaatregelen. Deze zijn veeleer gericht op het ondersteunen van scholen die zich met extra zorgbehoeften geconfronteerd zien:

Het **onderwijsvoorrangsbeleid** (OVV) start in 1991 en loopt tot aan de start van de implementatie van het GOK-decreet. Deze maatregel is bedoeld om scholen op systematische manier te ondersteunen bij de opvang van leerlingen van een andere etnische herkomst. Men richt zich daarbij vooral op het handelen van leerkrachten en op het schoolbeleid. Dat gaat gepaard met de toekenning van bijkomende middelen. Per werkveld (intercultureel onderwijs, taalvaardigheids-onderwijs, preventie en remediëring en betrokkenheid van ouders) komen netoverschrijdend inzichten, doelstellingen en werkmethodes tot ontwikkeling. Door een gerichte samenwerking met initiatieven van het schoolopbouwwerk ontstaan ook hier al vormen van lokaal overleg met aandacht voor netoverschrijdende initiatieven.

In het secundair onderwijs loopt gedurende de schooljaren 2000-2001 en 2001-2002 het project '**scholen met bijzondere noden**' waarbij op een eerder beperkte schaal bepaalde scholen extra middelen verwerven. Bij het vaststellen van die noden houdt de regering rekening met minstens één van deze criteria: de ligging van de school (in een kansarm gebied), het totale aantal leerlingen; het absolute of relatieve aantal beroepsschoolleerlingen; de schoolse achterstand; het relatieve of absolute aantal neveninstromers; de aanwezigheid van antisociaal gedrag en/of een aantal objectieve indicatoren van kansarmoede en risicofactoren. We merken dus dat de overheid hier voor het eerst het criterium 'etnische herkomst' verlaat.

De opstart van de LOP's

Het getuige van weinig objectiviteit om te stellen dat de LOP's aanvankelijk overal op applaus en instemming worden onthaald. Tegelijk zijn er wel degelijk vanaf het begin her en der positieve, welwillende of afwachtende reacties. Verwonderen hoeft deze gemengde ontvangst niet:

Het concept '**lokaal overleg rond inschrijvingsrecht**' is niet overal bekend en heeft op een aantal plaatsen een negatieve connotatie omdat de ervaringen met het non-discriminatieoverleg op zijn zachtst gezegd niet onverdeeld positief zijn.

De 70 overlegplatforms worden geïnstalleerd in een aantal vooraf aangeduide (clusters van) gemeenten. **Welke gemeenten** dat worden, is vooraf op beleidsvlak voorwerp van ruime consultatie en nauwkeurig onderzoek van motieven om het precies daar te doen. Daarvan is men op lokaal vlak echter niet altijd vooraf op de hoogte.

In gemeenten die **geclusterd** worden in een LOP is men het niet altijd eens met de onderlinge koppeling. Dat ligt onder meer aan het feit dat de samenstelling van scholengroepen en -gemeenschappen, de werkingsgebieden van de clb's en de lokaal aangevoelde verbanden niet altijd samenvallen met de (geografische) LOP-afbakening.

Sommigen vermoeden een **verborgen agenda** vanuit 'Brussel': een lokaal overleg dat wordt opgelegd – dan nog met duidelijk omschreven regels waar men lokaal niet om gevraagd heeft - moet toch een (verborgen?) bedoeling hebben? Welke bemoeienis steekt hier achter? En welke rol zal de LOP-deskundige dan spelen: zal hij of zij de lokale autonomie respecteren of krijgt hij of zij de opdracht vanuit de centrale overheid om bepaalde agendapunten desnoods te forceren en/of de gesprekken te sturen in een bepaalde richting?

Voor sommige lokale onderwijspartners is de deelname van '**niet-onderwijspartners**' een totaal nieuwe ervaring die als een extra bedreiging overkomt: wat hebben deze organisaties of personen te zoeken in de onderwijsmaterie die zij als specialisten toch het best beheersen? Als ze nodig zijn, zal men hen wel om advies vragen. Dat ze structurele gesprekspartners worden, ervaart men vaak als een grote stap.

Uit de eerste bijeenkomsten blijkt in heel wat gemeenten hoe **ongewoon** het is om met afgevaardigden van alle onderwijsverstrekkers samen rond de tafel te zitten. En dat geldt niet alleen voor het contact tussen mensen uit de verschillende onderwijsnetten. Soms zijn er wel al eerdere contacten – vooral dan tussen BSO- en TSO-scholen – over de netten heen, maar veel verder gaat dat dikwijls niet. Niet zelden valt de opmerking dat men nu voor het eerst samenzit met de vertegenwoordigers van **alle** scholen in de gemeente.

De **verplichte deelname** van de 'onderwijspartners' wordt vanuit die hoek soms als onterecht ervaren. Zij moeten deelnemen, de andere partners niet, en toch verwacht men samenwerking met hen. Dit gegeven versterkt voor een aantal deelnemers nog meer de bedreiging van ongewenste inmenging.

Op een aantal plaatsen is een geleding (gewoonlijk het vrij onderwijs) getalsmatig veel **sterker vertegenwoordigd** dan alle andere partners samen. Dat komt onder meer omdat het vrij onderwijs vaak verschillende schoolbesturen kent. De stedelijke scholen hebben er bijvoorbeeld maar één. Dat leidt tot bedenkingen als het tot een stemming moet komen en is dus een mogelijke basis voor onderlinge 'voorzichtigheid'.

Het overleg situeert zich in het GOK-decreet dat (ook) het inschrijvingsrecht verankert. Tegen de achtergrond dus van een soms ruime grijze zone waarbinnen de inschrijvingen (en verhulde weigeringen) zich voltrekken. Een aantal partners vreest hier de installatie van een forum waarbinnen ze zich zullen moeten **verantwoorden** voor de overwegingen die meespelen bij de inschrijvingspraktijk.

Dat alles neemt niet weg dat men in de meeste LOP's sterk werkt aan een draagvlak en dat de oorspronkelijke onwennigheid geleidelijk aan verdwijnt. Daarvoor moet men aanvankelijk echter een aantal hindernissen nemen:

Het overleg kenmerkt zich door een spanningsveld met aan de ene kant duidelijke, **decretaal vastgelegde voorwaarden en tegelijk ruimte en autonomie voor lokale invulling** (die het decreet ook geeft). Om dat allemaal duidelijk vorm te geven heeft een LOP een huishoudelijk reglement nodig. Gesitueerd tegenover het wantrouwen dat sommige partners hebben, leidt dat dikwijls tot redelijk stugge discussies over punten en komma's en pogingen om de openheid eerder te vermijden dan ze tot norm te verheffen.

Er is ook de aanstelling van **lokale voorzitters van de LOP's**. In sommige gevallen is het snel duidelijk wie daarvoor in aanmerking komt, op andere plaatsen is dat een ware zoektocht. Men zoekt immers naar iemand die bij voorkeur iets van onderwijs kent, die lokaal enig gezag heeft, die voor alle partners aanvaardbaar is als neutraal figuur en die het onderlinge evenwicht kan bewaken en bewaren. Dat blijkt een niet zo eenvoudige combinatie op sommige plaatsen. Men moet het daarbij ook onderling en met de mogelijke kandidaten eens zijn over de rol die de voorzitter zal spelen: louter formeel de gesprekken leiden, actief participeren en voorstellen formuleren of... Zeker in de beginfase, met veel onbekende factoren en wat achterdocht, is dat geen sinecure, zeker als een bepaalde groep de meerderheid heeft. Het getuigt van groeiende rijpheid dat men hierin gaandeweg een evenwicht vindt.

Het decreet bepaalt niet echt welke **lokale thema's** (binnen de ruim geformuleerde opdrachten) wel of niet aan bod kunnen komen in het LOP. Wat dus voor de ene partij als dringend agendapunt geldt, kan voor de andere veel minder dringend (en opportuun) lijken. Ook hier is de rol van de voorzitter en de deskundige van groot belang. Zij moeten de paden effenen.

Een leidraad om de **prioriteiten** in het LOP-overleg te bepalen, ligt in de (verplichte) **omgevingsanalyse** die elk LOP opmaakt. Bij de start maakt de LOP-coördinatie in samenwerking met de VLOR een inventaris van de beschikbare data. Dat wordt door sommigen niet helemaal zo begrepen waardoor eerst de neiging ontstaat om de verzameling gegevens als een soort van beperkende basis van informatie te beschouwen. Wat moet dienen als aanzet om verder uit te werken, dreigt daardoor tot een passief en afbakenend instrument te worden. Het delen van praktijkvoorbeelden over de LOP's heen, een toegenomen vermogen en kennis om (vraaggestuurd) omgevingsanalyses op te maken en te interpreteren, en de algemene tendens om ook op lokaal niveau meer evidence-based te werken met omgevingsanalyses (zie onder andere het lokaal sociaal beleid) opende de weg naar een verdere ontwikkeling naar relevante en verfijnde analyses. Deze omgevingsanalyses werken ondersteunend en onderbouwen op vandaag lokale strategieën en acties in de LOP's.

(De) LOP's GE-'SWOT': blik naar de toekomst

Op de studiedag 'Tien jaar LOP's' buigt een panel van geëngageerde professionele krachten in diverse LOP's zich over de sterktes/zwaktes en kansen/bedreigingen voor LOP-werkingen morgen. Uit de opgemaakte SWOT-analyse³ halen we de belangrijkste vaststellingen.

De vragen 'Waar liggen de sterktes en zwaktes van de LOP's, waar hun kansen en wat stelt hen voor problemen?' zorgt voor een eerste belangrijke vaststelling, met name dat de LOP's niet onder één hoed(je) te vangen zijn.

3 Een SWOT-analyse is een analysetechniek die voor een bepaald thema of een bepaalde organisatie een overzicht geeft van de interne en externe strategische aspecten zoals de sterktes en zwaktes (intern) en de kansen en bedreigingen (extern). Het is een instrument dat vaak gebruikt wordt bij keuzeprocessen en strategische planning.

Hoe een LOP de uitdagingen rond gelijke onderwijskansen in het lokale onderwijslandschap kan aangaan, hangt af van heel wat actoren en factoren: het engagement van de deelnemers aan de LOP-tafel, de manier waarop de LOP-voorzitter zijn of haar taak invult, de LOP-deskundige, de lokale context, in welke mate scholen in concurrentiepositie tegenover elkaar staan, hoe men het LOP percipieert en zo meer. Dat laatste – de perceptie – hangt ook samen met wie de analyse maakt: iemand die alleen deel uitmaakt van een werkgroep of van de algemene vergadering zal het LOP anders ervaren, dan wie intensief participeert aan verschillende werkgroepen en vergaderingen van het LOP.

Waar moeten we in de toekomst verder op inzetten? (sterktes/opportunities)

(De) LOP's als lerende netwerken

Een algemene verdienste die vaak benoemd wordt, is dat men doorheen de netwerkvorming en het nemen van gemeenschappelijke initiatieven in het lokale onderwijsveld kennis en ervaring deelt. Dat leidt tot een hogere **betrokkenheid en verbondenheid** tussen niet-onderwijspartners en onderwijspartners onderling. Daardoor ontstaat er een veel ruimer lokaal draagvlak voor de LOP's en komt er ruimte voor open communicatie. Netwerking blijft een kernopdracht voor een goede werking van de LOP's en het is tegelijk een opportuniteit om de bestaande netwerken verder te versterken door ze goed te onderhouden en uit te breiden waar mogelijk. Bepaalde groepen nemen minder (of minder actief) deel aan de LOP's (zoals ouders, leerlingenvraden, etnisch-culturele minderheden): hen actiever betrekken is absoluut een uitdaging voor heel wat LOP's. Goede praktijkvoorbeelden zijn er uiteraard ook.

De netwerking tussen de LOP's onderling groeit ook met mondjesmaat – bijvoorbeeld tussen de LOP's die met een aanmeldingssysteem werken of die belangrijke onderlinge leerlingstromen kennen in het gewoon of buitengewoon onderwijs. Men ziet hier heel wat mogelijkheden om krachten te bundelen en uitwisseling over de LOP-grenzen heen te ontwikkelen. De knelpunten zijn onderling herkenbaar en ze houden niet op te bestaan aan de grenzen van een LOP-gebied. Bepaalde afspraken zijn dan weer beter en gemakkelijker op kleinschaliger niveau te maken (zoals over aanmeldingsmodaliteiten: dat beslist men het best op gemeentelijk niveau).

Leren over (de impact van) kansarmoede, het fenomeen herkennen en er beter mee om kunnen gaan, ziet men in veel LOP's als een sterkte. Door ook met doelgroeporganisaties aan tafel te zitten, ontstaat er meer begrip en verwerft men kennis over hoe het is om in armoede te moeten leven en opgroeien en ontwikkelt men een gevoeligheid om met gezinnen in armoede om te gaan.

LOP's ontwikkelen ook relevante, zinvolle producten. Het recept om daartoe te komen? Volgens de deelnemers is dit: hier samen aan werken, in kleine stapjes vooruitgaan, langzaam aan, in consensus zodat het draagvlak blijft groeien en de vertaalslag kan worden gerealiseerd tot op de klasvloer. Soms zijn die producten vooral lokaal inzetbaar, andere zijn dan weer meer te veralgemenen en kunnen gemakkelijker verspreid worden, wat meteen ook bovenlokaal een meerwaarde biedt.

LOP's geven beleidsimpulsen op school-, lokaal en regionaal niveau

Het werken met omgevingsanalyses objectificeert wat er leeft in het lokale onderwijslandschap en heeft niet zelden een invloed op het beleid van de scholen. Scholen in LOP's merken dat zij vaak beter **geïnformeerd** zijn rond beleidsontwikkelingen en de implicaties daarvan. Men ziet het ook als een sterkte als in het LOP kan worden **meegedacht over (lokaal en LOP-) beleid** en ook dat men via het LOP een inbreng kan hebben naar het Vlaamse beleidsniveau.

“We leerden in het LOP ook een maatschappelijke en niet alleen een pedagogische bril op te zetten”

(Directie in een LOP BaO over wat als sterkte wordt ervaren)

“Het LOP is voor mij eigenlijk een hobby geworden”

(LOP-lid over zijn sterk engagement in de LOP-werking)

De uitvoering van het decreet rond het flankerend onderwijsbeleid en de (verplichte) adviesfunctie van de LOP's hierbij in de strategische meerjarenplanning van de gemeente, stimuleert de partners om hierover mee na te denken. Dat versterkt de wisselwerking tussen wat door het LOP en wat door de stad wordt geïnitieerd en ontwikkeld. **Een veld met geëngageerde actoren ...**

Opvallend is de pluim die de deskundigen en de geëngageerde voorzitters op de hoed mogen steken namens de deelnemers. De synergie tussen beide kan zeer krachtig werken. Omgekeerd: zonder geëngageerde LOP-leden zouden de LOP's niet meer dan een praatbarak zijn. Afspraken kunnen pas hun uitvoering krijgen met het engagement van de individuele LOP-leden. Als dat er niet is, kan het LOP niets uitvoeren.

Een belangrijke opportuniteit ligt volgens heel wat LOP's op de vertaling van acties naar de klasvloer. De leerkracht in de klas blijft nog altijd een zeer cruciale (f)actor als het over de realisatie van gelijke onderwijskansen gaat. Daarom verwijzen de LOP's ook naar de lerarenopleiding: het is een must dat toekomstige leerkrachten een bril en handvatten krijgen om – nog beter en met nog meer deskundigheid - met armoede en diversiteit in de klas om te gaan. In de praktijk werken heel wat LOP's ook al samen met hogescholen en lerarenopleidingen, maar een structurele inbedding van het gelijke onderwijskansenperspectief door de opleiding heen strekt tot aanbeveling.

En waar kijken we het best voor uit? (zwaktes-bedreigingen)

De LOP-werkingen kennen ook een aantal structurele zwaktes.

Op het LOP-niveau zelf ziet men dat er veel gebeurt en dat de resultaten er doorgaans komen op basis van vrijwillig engagement. Dat is positief maar het betekent ook dat het werk vaak komt te liggen bij de deskundige en een beperkt aantal geëngageerde LOP-leden en dat de continuïteit daarmee niet altijd verzekerd is. En wat als er geen vrijwillige trekkers zijn? Vaak zijn er te hoge verwachtingen tegenover de zeer beperkte inzet van middelen en personeel. Daarnaast blijft er een spanningsveld in het feit dat er een groep (de onderwijspartners) verplicht aanwezig is en dat dit bij een andere (de niet-onderwijspartners) op basis van vrijwilligheid is. Afspraken die men in consensus maakt, kunnen krachtig zijn maar tegelijk blijft het doorgaans bij een vorm van *gentlemen's agreement* (omdat ze te weinig geformaliseerd en niet echt afdwingbaar zijn). Het LOP is een instrument voor overleg, om afspraken te maken die door de individuele leden kunnen worden uitgevoerd: individueel engagement kan een sterkte zijn maar ook een zwakte. LOP's hebben ook niet de juridische structuur om projecten met middelen en personeel aan te sturen.

Een andere zwakte is dat sommige niet-onderwijspartners minder aanwezig zijn in het LOP. De oorzaak daarvan ligt vaak bij het vrijwillige karakter van hun engagement – niet alleen in het LOP, maar ook in hun eigen vereniging. Zij kunnen zich niet altijd vrijmaken en/of de discussies en het jargon waarin die gevoerd worden, zijn voor hen een ver-van-mijn-bed show (bijvoorbeeld als het over de techniciteit van het inschrijvingsbeleid gaat).

Bij de **deskundigen** ziet men een zwakte in bepaalde LOP's in het personeelsverloop en de soms te beperkte tijd voor de opdracht (in kleinere LOP's 0,25 FTE). Een andere zwakte hier is het niet onbelangrijke verschil in statuut en verloning tussen de deskundigen. Die groep bestaat uit enerzijds gedetacheerde directeurs/leerkrachten (met bijhorend statuut en extra vergoeding); de andere groep zijn contractuelen die noch de voordelen van het onderwijs hebben noch die van de contractuelen bij de centrale administratie (maaltijdcheques, pensioenplanning).

Hoewel dat al meermaals gesignaleerd is, blijft het ook na tien jaar nog een pijnpunt.

De snelheid van de terugkoppeling van voorstellen en afspraken van de vertegenwoordigers van geledingen in het LOP naar de **achterban** hangt ook af van verschillende factoren. Dat gebeurt vaak wel, soms niet, soms traag waardoor een en ander sterk vertragend kan werken op de besluitvorming en op de uitvoering daarvan. Dat leidt soms tot frustraties bij wie sneller vooruit wil. LOP's groeien daarin. Ook de communicatie naar ouders en leerlingen over wat er in het LOP beslist is, kan veelal beter. Een voorbeeld van waar dat wel goed lukt, is in de communicatiecampagnes rond het nieuwe inschrijvingsbeleid.

Voldoende capaciteit (of: voldoende plaats op de scholen om te beantwoorden aan de nood) in het lokale onderwijslandschap is een conditio sine qua non voor gelijke onderwijskansen. Deze voorwaarde is in hoe langer hoe meer steden en gemeenten niet meer gerealiseerd of kan in de toekomst niet meer gegarandeerd worden. Door het gebrek aan plaatsen in de centra van grotere steden - waar vaak veel kansarme gezinnen wonen – wordt de keuzevrijheid de facto beperkt, wat de ongelijkheid in de onderwijskansen in de hand werkt. Maatschappelijk sterkere ouders kunnen zich gemakkelijker verplaatsen om hun kind elders school te laten lopen, maar wat met het recht op onderwijs van wie dat niet kan? Soms zien ouders zich zelfs genoodzaakt om de instap van hun kleuter uit te stellen omdat er helemaal geen aanbod overblijft binnen haalbare afstand. De dubbele contingentering in het inschrijvingsbeleid biedt een sociale correctie op het capaciteitsprobleem maar daarbij wordt verondersteld dat kansarme ouders hun kind tijdens de voorrangperiode inschrijven. Dat is nog te vaak niet het geval omdat ze niet voldoende bereikt worden door bestaande communicatiekanalen, omdat ze de taal onvoldoende machtig zijn, of omdat ze de negatieve gevolgen van 'niet tijdig' inschrijven of aanmelden onvoldoende kennen. Kansarme gezinnen die (vaker) verhuizen, kunnen in de (nieuwe) buurt waar ze gaan wonen vaak niet meer zeker zijn op een plaats op school.

Verder geeft men aan dat ook de **lokale context** (in termen van een wissel van de politieke wacht) ook bedreigend kan zijn: bestaande initiatieven op de scheidingslijn tussen onderwijs en welzijn die ondersteunend werken voor gezinnen en scholen sneuvelen hier en daar bij besparingen of door het leggen van nieuwe politieke prioriteiten.

Daarnaast is het feit dat er **niet overal een LOP** is een minpunt: men dreigt hierbij te evolueren naar een ontwikkeling in verschillende snelheden op lokaal niveau.

Tot slot staat ook de samenwerking met de **begeleiders-diversiteit**⁴, die doorgaans als zeer positief wordt ervaren, op de helling omdat zij in een onzekere positie verkeren.

**"In Brussel beheert het LOP de schaarste."
(Dimokritos Kavadias, voormalig LOP-voorzitter Brussel Basisonderwijs)**

4 Begeleiders-diversiteit ondersteunen en begeleiden onder coördinatie van de VLOR (Commissie Diversiteit en Gelijke Onderwijskansen) de vertegenwoordigers van hun organisaties in de Lokale Overlegplatforms en werken mee om de engagementsverklaring over diversiteit in het leerplichtonderwijs te implementeren .

Besluiten

De LOP's zijn na tien jaar nog moeilijk weg te denken uit het onderwijslandschap en uit de lokale overlegstructuren in de meeste gemeenten. Ze bewijzen dagelijks hun nut en we zien gestaag de uitbreiding groeien in de materies waarin ze minstens een lokale adviserende rol opnemen. LOP's zijn vaak ook de motor om lokale task forces rond capaciteitsproblematieken op te starten; ze sturen aan op de oprichting van een onderwijsraad enz. Middelen om zelf grote taken uit te voeren ontbreken en dat is wellicht ook niet echt nodig. Er is een sterke tendens waarbij steeds meer lokale besturen zich naar het LOP richten om beleidsbeslissingen af te toetsen en om advies rond prioriteiten te vragen. Omgekeerd stellen meer en meer participanten in de LOP's vast dat ze via dit kanaal op de lokale besluitvorming kunnen wegen. De lokale context zorgt ook voor verschillen in de realisaties tussen de LOP's onderling. Daar is op zich niets mis mee, maar het zou goed zijn als er gemeenschappelijke doelstellingen afgesproken worden. Dat hoeft niet in de vorm van concrete realisaties, maar wel op het vlak van de materies die behandeld worden in het kader van de decretale basisopdracht van de LOP's, het optimaliseren van gelijke onderwijskansen voor alle leerlingen in het werkingsgebied.

Het LOP is geen doel op zich, het is bedoeld als instrument om via lokaal overleg de gelijke onderwijskansen te stimuleren. De nadruk ligt daarbij op lokaal gedragen prioriteiten en het engagement om die tot stand te brengen en uit te voeren. Het LOP treedt ook niet in de plaats van de participanten, het zorgt (alleen) voor overleg tussen alle instanties die een invloed kunnen hebben op wat in onderwijs gebeurt. Dat zijn in de eerste plaats de scholen. Om de andere participanten voldoende betrokken te houden moeten ook hun prioriteiten voldoende aandacht krijgen. De samenwerking tussen (aanpalende) LOP's kan leiden tot regionale afspraken. Dat kan voor alle betrokkenen – en zeker voor de ouders - meer transparantie opleveren in bijvoorbeeld inschrijvingsmateries, in manieren om tot grotere betrokkenheid te komen ...

Dat bepaalde participanten lokaal niet aanwezig zijn of niet kunnen deelnemen door personeelstekort (met tijd en engagement) is een bedreiging voor het ruimere opzet. Wil het LOP geen licht uitgebreide onderwijsraad zijn, dan zal men moeten zoeken naar voorwaarden en middelen om een ruimere inbreng te garanderen. Aanzetten daartoe kunnen komen van de participerende organisaties; ze kunnen ook gestimuleerd worden door de professionele vergadertechnieken binnen het LOP zelf. Om in zijn opzet te slagen, moet het LOP voldoende ruimte krijgen (in de eerste plaats van de eigen participanten). Daarnaast moet de centrale overheid er ook over waken dat er voldoende ruimte en stimulansen (door bijvoorbeeld begeleiders-diversiteit) geboden worden. De nadruk die in sommige LOP's noodgedwongen is komen te liggen op de inschrijvingsmateries, mag er niet toe leiden dat daardoor de andere terreinen op de achtergrond raken. Inschrijvingsrecht is een primaire bekommernis en zal dat ook blijven. Er moet evenwel voldoende ruimte blijven voor andere werking.

De LOP's bieden tot slot ook de overheid een krachtig instrument om te horen wat aan de basis leeft (en dat waar mogelijk in rekening te brengen bij de besluitvorming). Samenwerking tussen de LOP's met andere diensten (inspectie, beleidsvoorbereidende instanties ...) is daarom aangewezen. Het belang van die koppeling met het centrale onderwijsbeleid betekent meteen dat een LOP geen pure lokale aangelegenheid kan zijn. Er blijft een beleidsadviserende rol weggelegd die de lokale context overstijgt. Er zijn veel gemeenten die niet binnen een LOP-gebied vallen. Regelmatig blijkt dat dit als een gemis ervaren wordt en dat vanuit (aanpalende) gemeenten minstens om aansluiting gevraagd wordt op bepaalde deelwerkingen. Het lijkt nuttig om deze mogelijkheden verder te onderzoeken.

Hoofdstuk 2: In het LOP maakt ‘wij’ het verschil.

Een getuigenis over zes jaar ervaring als LOP-voorzitter in Sint-Niklaas⁵ (Hugo De Blende)

Met beide voeten op de grond

De eerste kennismaking met het LOP in 2006 is ontvullerend. Verschillende partners hebben geen grote verwachtingen tegenover het LOP en sommigen tonen zelfs eerder weerstand. *“Niemand heeft het LOP gevraagd”*, is op dat moment meerdere keren te horen. Het LOP wordt dan beschouwd als een initiatief ‘van bovenaf’ en als extra werk voor het onderwijs: bijkomend overleg, bijkomende verwachtingen ten aanzien van de scholen, nog meer regeltjes en afspraken. De werking van het LOP – zo wordt dan gedacht – is de verantwoordelijkheid van de voorzitter en de deskundige, van de stad... dus van de anderen.

Dergelijke afwachtende en afstandelijke houding brengt een startende voorzitter met beide voeten op de grond. Het is meteen duidelijk dat betrokkenheid creëren één van de belangrijkste opdrachten wordt. De uitdaging is om de omslag te maken van ‘zij’ naar ‘wij’. Het LOP kan zijn doelstellingen immers maar realiseren als de partners zich identificeren met het LOP en zich samen verantwoordelijk achten.

Vertrouwen wekken en nuttigheid bewijzen

In de realisatie van een grotere betrokkenheid van alle LOP-partners staan twee begrippen centraal: vertrouwen en nuttigheid.

Vertrouwen wekken

Vertrouwen is een absolute voorwaarde om betrokkenheid en samenwerking tot stand te brengen. Vertrouwen ontstaat als de betrokken partners oprecht zijn ten opzichte van elkaar. Dit wil zeggen: democratisch genomen beslissingen aanvaarden en uitvoeren, wederzijdse openheid creëren over de uitvoering van die beslissingen en geen verborgen agenda's erop nahouden tijdens besprekingen. Om het vertrouwen tussen het LOP en de verschillende partners en tussen de partners onderling te laten groeien, is er ook transparantie nodig. Het is opmerkelijk dat de eerste stappen naar meer vertrouwen en openheid worden gezet tijdens de lange en moeilijke besprekingen over het inschrijvingsbeleid.

5 De getuigenis is vooral gebaseerd op ervaringen in het LOP Basisonderwijs.

De toegenomen sociale en culturele diversiteit bij de leerlingen zet de pedagogische draagkracht van sommige scholen erg onder druk.

Een breed gedragen inschrijvingsbeleid, dat door alle scholen in collegialiteit zou worden opgevolgd, dringt zich op dat ogenblik op. De openheid waarin de discussies plaatsvinden en het begrip voor de specifieke realiteit van elke school liggen aan de basis van een algemeen aanvaard voorstel. Scholen engageren zich om hun maximumcapaciteit mee te delen, VRINT (kort voor het 'volle richtingen instrument' – een online registratietool op www.lop.be) consequent te gebruiken, de afgesproken inschrijvingsperiodes en voorrangsgeregelingen te respecteren en de communicatie over het inschrijvingsbeleid samen aan te pakken.

De ervaring dat de verschillende scholen bereid zijn hun verantwoordelijkheid op te nemen en indicator- en niet-indicatorleerlingen te spreiden, vergroot vervolgens het onderlinge vertrouwen. Tegelijkertijd groeit het besef dat de realisatie van de doelstelling van het LOP maar mogelijk is als iedereen vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid meewerkt.

Nuttigheid bewijzen

Een tweede hefboom om de betrokkenheid te vergroten, is aantonen dat het LOP nuttig is voor de schoolpraktijk. De tijd en de energie die scholen investeren in het LOP verdient een return in allerlei ondersteunende initiatieven waar scholen in het kader van hun gelijke kansenbeleid behoefte aan hebben. Wanneer scholen ondervinden dat het LOP hen iets te bieden heeft, zijn ze bereid zich te engageren. Daarom wordt van bij de start aangedrongen op een outputgerichte aanpak van de werkgroepen.

De werkgroep kleuterparticipatie ontwikkelt naast een brochure over warm onthaal op school, ook een bronnenmap met tips en affiches om in de school een werking op te zetten die ouders en kinderen stimuleert om op tijd naar school te komen. Er worden ook regelmatig overlegmomenten georganiseerd voor leerkrachten die veel kinderen uit Romagezinnen in de klas hebben. Recenter ontwikkelt men ook een snuffelmap met tips die scholen kunnen helpen om afwezigheden beter te registreren en op te volgen.

De werkgroep kostenbeheer ontwikkelt in de loop der jaren materiaal voor de 'Dag van de lege boekentas' naar aanleiding van de invoering van de maximumfactuur en zorgt elk schooljaar voor materiaal dat leerkrachten attendeert op kosten die met het schoolgaan verbonden zijn: folders, kalenders voor de leraarskamer, boekenleggers, post-its met de tekst 'school zonder uitsluiting'.

Vertrouwen en nuttigheid zorgen voor een ommezwaai in de mentaliteit bij de LOP-partners: het LOP zijn niet de anderen maar 'WIJ'.

Evoluties en resultaten

Om evoluties en resultaten in beeld te brengen, is het aangewezen om een onderscheid te maken tussen het LOP als organisatie, de LOP-partners en de stad als regisseur van het flankerend onderwijsbeleid.

Het LOP als organisatie

In de loop van de voorbije jaren groeit de kwaliteit van de LOP-werking. Daar zijn verschillende verklaringen voor. De invoering van een doelgerichter en planmatiger werking via beleids- en actieplanning en van een betere evaluatie aan de hand van het voortgangsrapport, stimuleert een betere werking. Deze manier van werken botst in het begin op heel wat weerstand, ook in Sint-Niklaas. Men vreest dat deze plannen bedoeld zijn om 'Brussel' meer greep op de LOP-werking te geven. Bovendien verwacht men dat de vergaderlast nog zal toenemen. Pas wanneer het inzicht groeit dat beleidsplanning op de eerste plaats een middel is voor de verbetering van de eigen werking, keert het tij.

Een tweede reden voor de kwaliteitsverbetering van de werking is de beschikbaarheid van allerlei data. Deze gegevens helpen om een verantwoord beleid te voeren inzake gelijke onderwijskansen. De omgevingsanalyse levert belangrijke gegevens over de toekomstige ontwikkelingen in de stad en de gevolgen daarvan voor het onderwijs en de gelijke kansenproblematiek. Maar ook andere gegevens zoals de cijfers over GOK- en niet-GOK-leerlingen in de verschillende scholen of de gegevens over OKAN-leerlingen bieden een stevige basis voor een onderbouwd LOP-beleid.

De degelijkheid die de LOP-werking vandaag kenmerkt, is toch vooral toe te schrijven aan de inbreng van de LOP-deskundigen. Het is een voorrecht voor elk LOP om over een deskundige begeleid(st)er te beschikken. De zorg die men besteedt aan ervaringsuitwisseling en bijscholing in deze equipe is een waarborg voor een steeds kwalitatievere werking van de LOP's.

Toenemende deskundigheid heeft echter ook een keerzijde. Het gevaar bestaat dat sommige LOP-partners afhaken omdat het steeds moeilijker wordt om op LOP-vergaderingen nog te kunnen volgen. Maar ook de voorzitter, die uiteindelijk de verantwoordelijkheid draagt voor de werking, moet worden meegenomen in de groeiende professionalisering en deskundigheid die de LOP-werking vandaag vereist. Het is een belangrijke verantwoordelijkheid voor AgODi om de voorzitters te ondersteunen, zodat ze de evoluties niet moeten ondergaan, maar ook mee vorm kunnen geven.

LOP-partners

In de voorbije jaren verandert en verbetert niet alleen het LOP als organisatie. Ook bij de partners is een positieve evolutie merkbaar. Naast een grotere betrokkenheid bij de LOP-werking is zowel bij onderwijspartners als niet-onderwijspartners een grotere gevoeligheid vast te stellen voor de realisatie van gelijke onderwijskansen en ook een grotere bereidheid om daaraan mee te werken. De aandacht van scholen voor de onderwijskosten en de bekommernis om vooral ouders uit kansarme gezinnen bij het schoolgebeuren te betrekken zijn maar twee voorbeelden die deze houding illustreren.

Een andere verworvenheid van de LOP-werking is dat scholen leren om over de netten heen samen te werken. Het besef dat de realisatie van gelijke onderwijskansen de verantwoordelijkheid is van de hele schoolgemeenschap over de netten heen, ligt aan de basis van verschillende netoverstijgende activiteiten die door het LOP geïnitieerd worden en later door de onderwijsnetten

in een zelf opgezet samenwerkingsverband worden overgenomen. Enkele voorbeelden. In het vrij onderwijs wordt een informatiebrochure opgesteld voor ouders over wat ze kunnen doen bij een geweigerde of uitgestelde inschrijving. Deze brochure wordt later na enkele aanpassingen ook ter beschikking gesteld van de scholen uit de andere netten. Een ander voorbeeld is de ervaringsuitwisseling tussen leerkrachten die lesgeven aan anderstalige nieuwkomers. Leerkrachten uit de stedelijke school die veel ervaring hebben in het 'wereldklasje' stellen hun kennis en ervaringen ter beschikking van leerkrachten uit de twee andere netten. Er is ook een netoverstijgende samenwerking in het kader van een project met Samenlevingsopbouw over ouderbetrokkenheid. In het kader van dit initiatief worden op dat moment de zorgleerkrachten van alle onderwijsnetten samengebracht voor ervaringsuitwisseling. Na het beëindigen van dat project, nemen de verantwoordelijken van de onderwijsnetten samen het voortouw om deze ervaringsuitwisseling verder te zetten.

Flankerend onderwijsbeleid

Tot slot is er ook een evolutie vast te stellen in de samenwerking tussen het LOP en het flankerend onderwijsbeleid van de stad (FOB). Het stadsbestuur heeft een lange traditie in de (financiële) ondersteuning van scholen die werk willen maken van gelijke onderwijskansen. Onder impuls van het LOP neemt het stadsbestuur meer en meer zijn rol als regisseur van het flankerend onderwijsbeleid op. De samenwerking tussen LOP en FOB verbetert voortdurend in de voorbije jaren. Wederzijds respect voor ieders specifieke verantwoordelijkheid en de afwezigheid van elke profileringsdrang zijn de basis van deze groeiende samenwerking. Daarom wordt bij de start van elk nieuw project in gemeenschappelijk overleg tussen de stad en het LOP de vraag gesteld wie het best geplaatst is om het project te trekken en welke partners nodig zijn om een goed resultaat te bereiken.

En de toekomst?

Sommige scholen zullen in de toekomst meer nog dan vandaag geconfronteerd worden met kinderen die opgroeien in problematische situaties: armoede, relatieproblematieken, een ongunstige leeromgeving... Deze scholen doen vandaag al het onmogelijke om deze kinderen alle kansen te geven op goed onderwijs en een degelijke opvoeding. In de toekomst zullen ze door de overheid nog meer ondersteund moeten worden om de zorg voor deze kinderen adequaat te kunnen opnemen. De idee van de 'brede school' moet worden geactiveerd. Scholen die kansarme leerlingen opnemen, moeten immers kunnen functioneren in een netwerk van zorg- en hulpverleningsinstellingen. Alleen kunnen ze deze problematiek niet aan.

Tot op vandaag probeert men om de draagkracht van scholen en de diversiteit bij de leerlingen te vrijwaren door een inschrijvingsbeleid dat naargelang de situatie in de school meer voorrang geeft aan indicatorleerlingen of niet-indicatorleerlingen. Een paar jaar ervaring met deze procedures toont in het LOP Basisonderwijs in Sint-Niklaas dat verschuivingen het grootst zijn in de scholen waar er al een redelijk evenwicht bestaat. In de scholen met extreem veel niet-indicatorleerlingen of indicatorleerlingen zijn er geen veranderingen merkbaar. Tot hiertoe wordt in de meeste LOP's bijna uitsluitend gefocust op een inschrijvingsbeleid dat steunt op voorschriften en procedures. Men moet zich de vraag stellen of dit wel een geschikte werkwijze is om verandering tot stand te brengen in de mentaliteit en de perceptie van ouders. Procedures zijn noodzakelijk maar zeker onvoldoende. Er moet in de toekomst meer ingezet worden op een mentaliteitsverandering bij de ouders en op wat hun visie is op een goede school voor hun kind.

Een wens

LOP's bewijzen een belangrijke rol te kunnen vervullen in de realisatie van gelijke onderwijskansen voor elk kind in een stad of regio. Dat komt omdat er een grote betrokkenheid is van alle LOP-partners op deze doelstelling en op het LOP als een instrument om dat doel te bereiken. Bovendien is het LOP een multidisciplinaire organisatie die verschillende deskundigheden groepeerst die allemaal op een of andere manier nodig zijn in een brede aanpak van de ongelijkheid van onderwijskansen.

Dat potentieel kan verloren gaan als door louter bestuurlijke principes zoals responsabilisering en meer autonomie voor de gemeenten deze taken aan de gemeenten zouden worden toegewezen.

Mijn wens? Nog eens tien jaar LOP-werking.

Hoofdstuk 3: LOP Genk basisonderwijs: participatie in de praktijk *(Martine Moens en Lies Zaenen Patrick Vanspauwen (red.))*

Inleiding

Hoe houd je als voorzitter de vinger aan de pols in je LOP? Hoe vergroot je de betrokkenheid bij je leden? Hoe maak je van vergaderingen een dynamisch gegeven? Hoe bied je alle partners de kans om gelijkwaardig te participeren?

Voor Martine Moens, de voorzitter van LOP Basisonderwijs Genk, zijn dat: *“... vragen die we ons dagelijks in het LOP Basisonderwijs Genk stellen. Bij de voorbereiding van een vergadering, een studiedag of een ander initiatief is het telkens een uitdaging om deze vragen te vertalen naar relevante methodieken en strategieën.”*

In deze bijdrage proberen we vanuit de ervaringen van de voorbije tien jaar een aantal inzichten te bundelen. In het eerste deel blikt Martine Moens persoonlijk terug op het participatieproces gedurende die periode. Een tweede deel vertrekt eerder vanuit literatuur over het belang van participatie en gaat verder op zoek naar relevante handvatten voor LOP's. Een derde en laatste deel gaat in op een aantal concrete methodieken en werkwijzen die men hanteert.

Terugblik op tien jaar participatie in de LOP-werking door Martine Moens

“Ter voorbereiding op de werkwinkel van 15 maart 2013 werd me gevraagd om terug te blikken op het participatieproces van de voorbije tien jaar. Dat was voor mij een boeiende oefening die me terugbracht naar de vraag en de uitdaging die ik steevast voor ogen houd: op welke manier kan ik als voorzitter het verschil maken op het vlak van gelijke onderwijskansen en hoe kan ik een maximale participatie van alle partners faciliteren?” (Martine Moens).

In de beginperiode is het een echte uitdaging om het vertrouwen van de leden te winnen. Het coachend optreden van de stadsambtenaar inzake onderwijsbeleid in Genk en de trekkersrol die een aantal kernleden opneemt, betekenen op dat moment een enorme steun.

De volgende ingrediënten zijn naar eigen inzicht noodzakelijk om te komen tot een sterke werking: het verhogen van de betrokkenheid, het creëren van een gezamenlijk draagvlak, het toewerken naar concrete resultaten, het zorgen voor een veilige en open sfeer en transparante

communicatie. Van de DIP-methode⁶ tot een SWOT-analyse⁷; van een telefoonketting tot een informeel ontmoetingsmoment; van bilaterale gesprekken tot het opstellen van een charter⁸... Het is maar een greep uit de verschillende mogelijkheden die je als voorzitter hebt.

Daarnaast vraagt de begeleiding van een participatief proces ook een aantal vaardigheden zoals empathie, flexibiliteit en respect voor de leefwereld van alle actoren. Echt luisteren naar de bezorgdheden en signalen van je leden, betekent dat je je kwetsbaar moet durven op te stellen.

“Ik vind het erg zinvol om de leden regelmatig te bevragen: wat loopt er goed of wat kan er beter? Zo houden we na elk dagelijks bestuur een uitklaarrondje waarbij ieder lid een mening kan geven over de vergadering: methodieken, besluitvorming, agenda, inspraak ... Dat kan ertoe leiden dat je het vergadertechnisch over een andere boeg moet gooien of de organisatie van vergaderingen moet herzien. Maar het biedt je als voorzitter de mogelijkheid om kort op de bal te spelen en bij te sturen waar ergernissen schuilen of mogelijkheden zich aanbieden” (uit de getuigenis van Martine Moens)

“Naast een arsenaal aan methodieken en een gezonde dosis empathie mag je niet onderschatten hoe belangrijk concrete acties en resultaten voor een groep zijn. Resultaten boek je echter alleen door een degelijke voorbereiding en doordachte keuzes. Het vormen van een sterke tandem met je ondersteuner betekent een enorme meerwaarde.”

Participatie: werkbare principes binnen een LOP-context

Participatie leidt tot een gedragen en gefundeerde werking die tegemoetkomt aan de noden van de doelgroepen op het terrein. Onderzoek biedt een aantal aanknopingspunten voor de LOP-werking.

Participatie leidt tot meer efficiëntie en effectiviteit

In 'Participatie van groepen met minder behartigde belangen aan het lokaal sociaal beleid' wordt het als volgt verwoord: *“Degelijke participatie is een manier om tot een degelijk beleid te komen. Het verhoogt de effectiviteit, de efficiëntie en de kwaliteit van het beleid. Bovendien zorgt participatie voor een verhoging van het verantwoordelijkheidsgevoel en de eigenwaarde van de leden in een groep”⁹*. Projecten of initiatieven in het LOP Genk Basisonderwijs starten meestal met vragen, voorstellen of signalen van de doelgroepen zelf (kansarmen, ouders, leerlingen, leerkrachten ...).

“We betrekken hen bij de verschillende stadia: bij de voorbereiding, de uitvoering en de evaluatie. Op die manier zijn we er zeker van dat hetgeen we opstarten aansluit bij hun noden. Zo startte de werking over extra kansen met gesprekken met kansarme ouders die aangaven waar zij en hun kinderen behoefte aan hadden. Naast de opstart van een werking kan het ook gaan om ad hoc-¹⁰ initiatieven of projecten op lange termijn¹¹” (Martine Moens)

6 DIP staat voor Doelgerichte Interventie Planning. In de beginjaren wist deze methode onder leiding van vzw South Research een groep van vijftig leden te motiveren om 'kwalitatief inschrijvingsbeleid' als prioritaire uitdaging te agenderen.

7 Een afwezig lid krijgt telefoon van een ander lid.

8 Door middel van een gedragscode zijn belangrijke spelregels vastgelegd in functie van een verdere samenwerking tussen de partners.

9 Keyngaert, I. (2005) Participatie van groepen met minder behartigde kansen aan het lokaal sociaal beleid: De participatieplan – leidraad. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Cel Lokaal Sociaal Beleid & partners (pp. 12 -13).

10 De brochure over inschrijvingsrecht is nagelezen door ervaringsdeskundigen in armoede op laagdrempelig en niet stigmatiserend taalgebruik Er zijn ook vormingen over communicatie tijdens het inschrijfgesprek met kwetsbare groepen gegeven door ervaringsdeskundigen in armoede.

11 Zo is de verdeling van brochures over kosten op school op vraag van niet-onderwijspartners een vast onderdeel van de intakegesprekken geworden van het OCMW en Sint-Vincentius.

Geen participatie zonder volledige participatie

Volgens Kaner¹² zijn de kernwaarden voor participatieve besluitvorming: volledige participatie, wederzijds begrip, inclusieve oplossingen en gedeelde verantwoordelijkheid. Laat ons de eerste van die kernwaarden onder de loep nemen.

“Volledige participatie betekent dat alle leden in een participatieve groep worden aangemoedigd om hun gedachten in te brengen. We stellen vast dat het niet vanzelfsprekend is voor niet-onderwijspartners om hun mening in te brengen aan de LOP-tafel. Bovendien zijn traditionele vergadertechnieken niet altijd toereikend. Daarom is het cruciaal om hierop te anticiperen en dit steeds voor ogen te houden bij de keuze van methodieken ter voorbereiding van een vergadering. Volledige participatie veronderstelt echter dat alle geledingen vertegenwoordigd zijn in een LOP. En net dat is één van de grootste uitdagingen: de blijvende aanwezigheid van alle partners en het realiseren van een actieve deelname”. (Martine Moens)

Methodieken en inzichten van een LOP

Volgende methodieken en inzichten versterken door de jaren heen de participatie en de betrokkenheid van de leden in LOP basisonderwijs Genk.

Vergaderingen

“De mening van alle leden van een groep op tafel krijgen, vraagt vergadertechisch flexibiliteit en creativiteit. Dat betekent onder andere dat je je vragen het best aan personen stelt en niet altijd aan de groep. Of dat je moet variëren in werkvormen tijdens een vergadering; een ‘walk around’¹³ werkt misschien voor de ene, terwijl een brainstorm of stellingenspel door middel van hoekenwerk eerder iets is voor de andere. Soms is een plenaire bespreking meer efficiënt of de keuze voor een thematische vergadering meer relevant. De afwisseling in methodieken en het inspelen op signalen van de aanwezigen zijn erg bepalend voor de sfeer en de voortgang van een vergaderproces”. (Martine Moens)

Tijdens een algemene vergadering (AV) of een studiedag probeert LOP basisonderwijs Genk af te wisselen door naast het formele gedeelte ook inhoudelijk en creatief te werken.

“Zo werken we met rollenspelen (in 2005: rond kwalitatief inschrijvingsbeleid en in 2010: rond de regelgeving omtrent inschrijvingsrecht), ideeënbusen (met voorstellen van kinderen tijdens ‘de week van de extra kansen’), een quiz (infobrochure kosten), met collages, een stellingenspel, stop motion ...” (Martine Moens)

Martine Moens tijdens studiedag ‘Samen kinderen kansen geven’ - oktober 2012

12 Kaner, S. (2001). Facilitator's guide to participatory decision-making. Gabriola Island: New Society Publishers..

13 Methodiek waarbij bijvoorbeeld vier flappen met vragen aan de muur hangen en vier groepjes om beurten hun feedback op het antwoord van de andere groep noteren. Je kan dat ook gebruiken voor een SWOT-analyse of een brainstorm; vier vragen – vier groepen – vier keer feedback op meningen/voorstellen van anderen.

Betrokkenheid

Betrokkenheid kan je verhogen door leden aan te spreken op hun inzichten, ervaringen en talenten. Tegelijkertijd is het belangrijk om hun inzet te benoemen.

“Zo proberen we onze leden aan te spreken op hun verantwoordelijkheden of verwezenlijkingen en geven dit een plaats op een algemene vergadering, een dagelijks bestuur of een studiedag. Een sterke betrokkenheid leidt immers tot een gedeelde verantwoordelijkheid en maakt dat een LOP er staat als groep”. (Martine Moens)

Enkele voorbeelden:

- Iemand die sterk ijvert om een thema op de agenda te zetten, zal bijvoorbeeld voor het volgende dagelijks bestuur het groepswerk mee voorbereiden en tijdens de vergadering de leiding nemen. Zo voelen ook andere leden zich meer betrokken, want één van hun 'collega's' vindt het zinvol om zich in te zetten.
- Iemand die hard meewerkt aan een afsprakennota over inschrijvingsrecht, zal die toelichten op een algemene vergadering.
- Iemand die sterk is in het begeleiden van groepen of modereren van gesprekken, zal die rol opnemen tijdens een studiedag.

Contacten in een informele setting zijn een belangrijke voorwaarde.

“Elke derde vrijdag van augustus organiseren we een informeel dagelijks bestuur en komen we samen voor een leer- en eetmoment met de leden. Zo leer ik mijn leden op een andere manier kennen en zij elkaar. Dat creëert ook een opening voor meer samenwerking over de netten heen en tussen onderwijs- en niet-onderwijspartners gedurende het werkjaar”. (Martine Moens)

Vinger aan de pols

In een overlegplatform is het erg belangrijk om te weten wat er leeft bij de doelgroepen en de leden. Stel de vraag: Hoe pakken we dat concreet aan?

Bij de uitnodiging voor een algemene vergadering steekt bijvoorbeeld een papiertje met een vraag. Het antwoord op die vraag vormt de insteek voor groepswerk tijdens de vergadering.

Alle leden krijgen post-its met het logo van het LOP met de bedoeling om signalen en vragen voor het LOP hierop te noteren en door te geven. Zo verlaagt de drempel om iets te agenderen of te signaleren.

Kinderen geven hun ideeën over extra kansen en die ideeën worden gebundeld in een charter: 'Samen kinderen, kansen geven – we maken er werk van!' De scholen, het LOP en stad gaan een engagement aan om deze voorstellen te realiseren.

Kinderen tekenen en schrijven slogans over 'kansarmoede'. Die worden gebundeld in zeven schoolkaarten en verspreid naar alle partners.

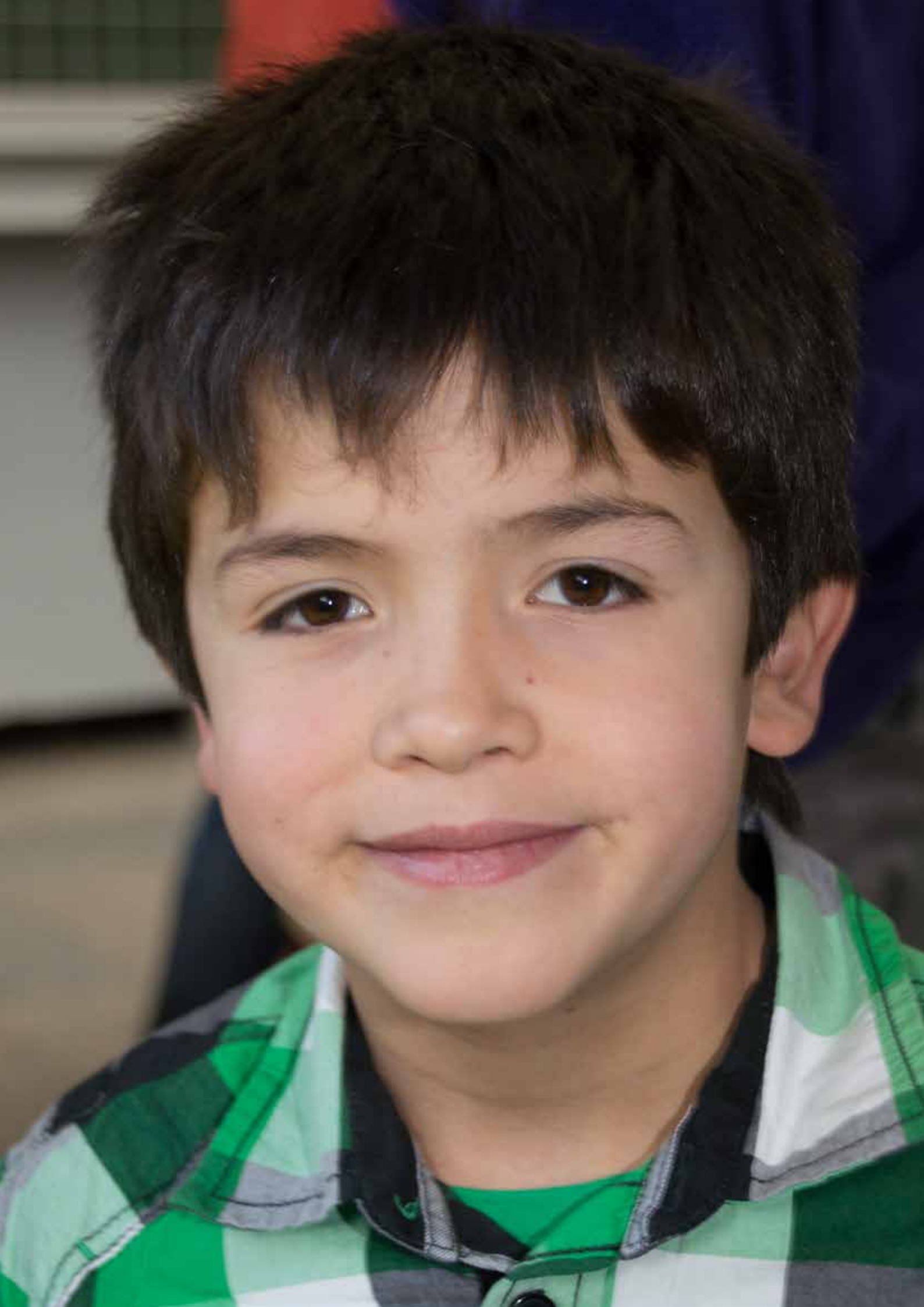
Bilaterale gesprekken ter voorbereiding of evaluatie van afspraken over inschrijvingsrecht, beleidsplannen, bevraging doelgroepen en andere methodieken kunnen zinvol zijn.

Besluit

Een lokaal overlegplatform is een dynamisch gegeven, zowel wat de regelgeving erom, de lokale context als de samenstelling van de groep betreft. Dat betekent dat er een voortdurende zoektocht naar afstemming en verbinding plaatsvindt. Dat kan alleen in een omgeving waar naast veiligheid ook structuur aanwezig is.

"Als voorzitter durf ik te stellen dat we daar steeds meer in slagen en dat we als platform in Genk een belangrijke schakel geworden zijn tussen onderwijs en niet-onderwijs. Een forum waar met zorg voor neutraliteit signalen kunnen worden gegeven en waar inspraak gehonoreerd wordt." (Martine Moens)

Hoofdstuk 4: Participatie van ouders aan het LOP

(Ludo Claes & Anne Van Loon)

Ouders in het LOP: het verhaal van tien jaar geëngageerde inzet

Wanneer de Lokale Overlegplatforms tien jaar geleden van start gaan, zoeken de ouderkoepels - als ondertekenaar van de Engagementsverklaring Diversiteit als Meerwaarde - naar ouders die als gemandateerde in het LOP willen zetelen. Die ouders worden dan hoofdzakelijk gezocht via rechtstreekse contacten met de lokale ouderwerkingen. In het eerste LOP-jaar wordt zo een bezetting van ruim 70% bereikt.

Vanaf dat eerste jaar gaat het voortdurend bergaf met de vertegenwoordiging van ouders in het LOP om uiteenlopende redenen en ondanks de inspanningen om vervangende ouders te vinden. Het LOP spreekt bij ouders niet aan als overlegorgaan. Op verscheidene plaatsen nemen ze nooit hun zitje in en horen ze alleen administratief bij het LOP.

Daarna worden er verscheidene pogingen ondernomen om via verschillende acties ouders te betrekken bij het LOP. De Werkgroepen Ouders en LOP (WOL) zien in een aantal LOP's het daglicht. Ze kennen in meer of mindere mate succes, meestal afhankelijk van de interesse bij de lokale ouderwerking op school. In die werkgroepen informeert men ouders over gelijke onderwijskansen en het LOP. Vaak kiest men als invalshoek voor een thematische bijeenkomst die ouders kan aanspreken: onder andere huiswerk(beleid), ervaringsuitwisseling voor de ouderwerking, diversiteit in de ouderwerking... Op enkele uitzonderingen na blijkt de WOL toch niet hét kanaal om ouders meer vertrouwd te maken met het LOP en om van daaruit gemandateerde ouders te rekruteren.

In enkele steden en gemeenten zet men het initiatief 'Een pluim voor ouders' op. Met een feestelijke bijeenkomst worden de vele vrijwilligers in de ouderwerking op school met een 'pluim' gehuldigd. De samenwerking tussen de ouderkoepels en het LOP is erop gericht om ouders enerzijds te feliciteren en anderzijds de aandacht te vestigen op het LOP en op gelijke onderwijskansen. Dit initiatief kent overal succes en zorgt voor een korte opleving van de interesse in het LOP.

Ook initiatieven zoals de Ouderbox, waar rond een bepaald thema lokaal ouders worden samengebracht, zorgen niet voor de grote doorbraak naar het LOP.

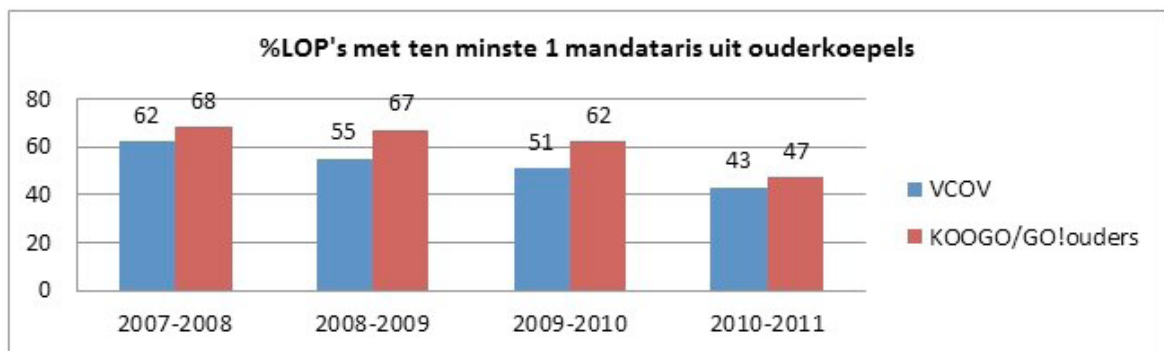
Het blijft dus zoeken, in samenspraak met de LOP-deskundigen, naar initiatieven die ouders kunnen aanspreken om zo de noodzakelijke stem van ouders in het LOP te verkrijgen.

Ouders in het LOP: de kwantitatieve gegevens¹⁴

In schooljaar 2010-2011 is er in ruim vier op tien LOP's een mandataris van de vrije ouderkoepel, en in bijna de helft van de LOP's een vertegenwoordiger van de ouderkoepels van KOOGO /GO!. In onderstaande grafiek zien we een dalende participatiegraad.

Achter deze naakte cijfers liggen de ervaringen van de ouders. Van zij die hebben geparticipeerd, maar ook van zij die willen participeren, maar dat niet kunnen verenigen met hun rol van ouder in hun gezin, op hun werk, in hun sociale context. Ook verhalen van ouders die interesse tonen, zich inhoudelijk verdiepen, maar dan weer moeten afhaken. Ouders die we niet in deze cijfers terugvinden, maar die zich wilden engageren en overtuigd zijn van het belang van gelijke onderwijskansen maar uiteindelijk de stap niet zetten. Positief is dat er ook ouders zijn die blijven volhouden en nog steeds actief zijn. Zij vertolken ondertussen heel nadrukkelijk de stem van ouders in het LOP.

In deze bijdrage zal er aandacht zijn voor al deze ervaringen en meningen. Want het zijn deze ouders die, ieder op hun manier, het begrip participatie mee inhoud hebben gegeven.

Ouders in het LOP: de kwalitatieve gegevens

Participatie

Het begrip participatie is volgens verschillende auteurs moeilijk eenduidig te definiëren of te omschrijven¹⁵. Ouderparticipatie en – bij uitbreiding – ouderbetrokkenheid zijn begrippen die vele ladingen dekken. Het concept 'ouderbetrokkenheid' slaat volgens Kruispunt Migratie¹⁶ Integratie op de verbondenheid tussen de ouders en de school en op de ruime interesse van ouders en school voor elkaar. Betrokkenheid is vooral een houding, een attitude. De Vlaamse Onderwijsraad omschrijft ouderparticipatie als "een actieve betrokkenheid van de ouders in de besluitvorming van de school"¹⁷.

¹⁴ Cijfers ontvangen van AgODi, juni 2013.

¹⁵ Van Petegem P. (2010) 'De participatiebarometer', Acco Leuven, 7.

¹⁶ http://www.kruispuntmi.be/uploadedFiles/VMC/Thema/Onderwijs/Ouderbetrokkenheid/werkkader_ouderbetrokkenheid.pdf.

¹⁷ Vlor (2001) 'Samenwerking tussen Ouders en School', Garant Leuven, 14.

Participatie aan lokaal overleg veronderstelt van ouders een engagement dat de eigen context en de schoolcontext overstijgt. Dat vraagt veel van de ouders en participatie aan het LOP mag dan ook niet als een evidentie worden gezien. Het vertrouwen in de eigen 'middelen' waarop ouders kunnen terugvallen¹⁸, speelt mee bij de beslissing om te participeren en heeft als dusdanig ook invloed op de samenstelling van deze participatiegroep¹⁹. Ouders met een hogere opleidingsgraad en/of kennis van de materie zullen eerder durven in te zetten op dit vrijwillige engagement.

Om te weten hoe de gemandateerde ouders de participatie aan het LOP ervaren en welke ondersteuning zij eventueel nodig hebben, worden zij op regelmatige basis bevraagd door de begeleiders diversiteit van de ouderkoepels. Dat gebeurt zowel op informele, als op meer formele wijze. Deze peilingen bieden belangrijke informatie²⁰ voor alle betrokken actoren: wat zorgt ervoor dat ouders een mandaat willen opnemen? Hoe bereiden ouders zich voor op de inhoudelijke vraagstukken? Hoe ervaren zij de context? Hoe schatten zij de meerwaarde in van hun bijdrage en de mate van participatie? Wat zorgt ervoor dat zij dit engagement blijven aangaan?

Persoonlijk contact

Eerst en vooral blijkt dat ouders vanwege zeer verschillende redenen geïnteresseerd zijn, maar dat zij een mandaat pas overwegen nadat zij daar (nadrukkelijk) toe worden uitgenodigd en persoonlijk worden benaderd. Uitzonderlijk volgt een mandaat op basis van een mail of een bericht in een nieuwsbrief. Deze vaststelling is en blijft een belangrijk gegeven als we ouders willen bereiken om aan het Lokaal Overleg Platform te participeren, in welke rol dan ook. Daarin liggen kansen tot samenwerking tussen de lokale actoren van het LOP en de ouderkoepels.

Waarom ik mij engageerde?

“Gelijke onderwijskansen, daar ga ik voor!”

“Een begeleider nodigde me uit om mee de schouders onder het LOP te zetten.”

“Het inschrijvingsbeleid wil ik mee in goede banen leiden”.

Realistische verwachtingen en erkenning

De meeste ouders reageren vanuit hun persoonlijke context en tenzij ouders professionele ervaring hebben met het onderwijsveld, hebben zij aanvankelijk doorgaans geen duidelijk beeld van de verschillende inhouden of van de consequenties van beslissingen die in het LOP aan de orde zijn. Je kan verwachten dat zowel de actoren binnen het LOP als de begeleider diversiteit daarmee rekening houden. Dat kan door enerzijds de ouder de kans te geven om zich, binnen een voor hem of haar haalbare periode, breder te verdiepen in deze materie op basis van correcte en volledige gegevens. Anderzijds kan dat door de inbreng te erkennen als een waardevolle input, vanuit het perspectief en de context van deze ouder. We kunnen van een vrijwillige ouder niet verwachten namens **'de ouders'** te spreken, als dat überhaupt al mogelijk is. Van een vrijwillige ouder mag wel verwacht worden dat hij of zij zich zo goed mogelijk verdiept in de uitgangspunten van gelijke onderwijskansen, de mening van zijn of haar 'achterban' en deze mee in overweging neemt bij deelname aan het LOP. Ook in deze uitdaging kunnen ouderkoepels en het LOP concreet samenwerken.

18 Van Petegem P. (2010) 'De participatiebarometer', Acco Leuven, 17.

19 Van Petegem P. (2010) 'De participatiebarometer', Acco Leuven, 12.

20 <http://inschrijvingsrecht.koogo.be/sites/default/files/De%20kracht%20van%20de%20vrijwilliger%20-%20ervaringen.pdf>.

De kracht van positieve flexibiliteit

Het kunnen deelnemen aan vergaderingen (tijdstip, frequentie...) blijft uiteraard een knelpunt voor de participatie van ouders aan de LOP's. Positief is dat vele betrokkenen proberen daar creatief mee om te gaan, ieder vanuit zijn of haar mogelijkheden en context. Sommige ouders engageren zich voor één werkgroep, waarin zij een relevante meerwaarde kunnen betekenen; anderen verdeelen hun inzet over verschillende soorten vergaderingen op basis van agenda en tijdstip. In andere LOP's mogen verschillende ouders deelnemen aan verschillende deelvergaderingen, zonder te raken aan het erkende mandaat in functie van een eventuele stemming. De kracht van deze oplossingen ligt in het zoeken naar mogelijkheden om ook de vrijwilliger effectief te laten participeren en de bezorgdheden en meningen van ouders in te laten brengen door iemand van de doelgroep zelf: een (vrijwillige) ouder. Tijdens de studiedag 'tien jaar LOP' werd dit belang ook duidelijk verwoord in één van de getuigenissen door vrijwillige ouders:

“Het LOP werkt vooral door middel van een groepsproces: niets wordt alleen door één partij bepaald, maar daarin hebben vrijwilligers wel een reële, sturende rol. Het is bijna altijd mogelijk om aanpassingen aan het beleid te versterken of onder de aandacht te brengen, vaak door middel van signalen die opgevangen worden uit de achterban of door te getuigen vanuit de eigen ervaring als ouder. De rol van oudervertegenwoordiger is alleen door vrijwilligers mogelijk. Zij vertegenwoordigen stakeholders, die anders niet vertegenwoordigd worden.”

Meerwaarde

Ouders beschouwen hun participatie als een belangrijke meerwaarde²¹ voor de inhoudelijke discussies, acties of beslissingen die aan de orde komen in het LOP. De meerwaarde ligt niet alleen verscholen in hun ervaringen of in meetbare resultaten, zoals bijvoorbeeld in functie van de communicatie naar ouders over inschrijvingsprocedure, maar ook in de interactie met alle andere actoren die vertegenwoordigd zijn in een LOP.

“Door mijn aanwezigheid kijkt men om naar de leefwereld van ouders en hun kinderen”

Deze uitwisseling zorgt er voor dat alle participanten een breder perspectief kunnen ontwikkelen en hiermee ook rekening kunnen houden bij de uitwerking van een gelijke onderwijskansen- en inschrijvingsbeleid.

“De stem van mijn achterban klinkt door in de beslissingen.”

Daarnaast worden initiatieven waarbij niet-onderwijspartners onderling in gesprek kunnen gaan, bijvoorbeeld als voorbereiding op een dagelijks bestuur of een algemene vergadering, ook gewaardeerd. Het biedt opnieuw kansen op samenwerking tussen LOP en ouderkoepels.

“Ervaringsuitwisseling tussen de niet-onderwijsverstrekkers werkt” versterkend”

²¹ <http://inschrijvingsrecht.koogo.be/sites/default/files/De%20kracht%20van%20de%20vrijwilliger%20-%20ervaringen.pdf>.

Naast de meerwaarde voor het LOP ervaren ouders ook een meerwaarde voor zichzelf en voor hun (directe) achterban. Zij stellen bij zichzelf een verrijking vast, zowel op inhoudelijke gebieden als op het niveau van vaardigheden. Deze verrijking brengen zij bovendien ook vaak over naar andere ouders: ouders in de ouderwerking van hun school, de schoolraad of andere participatieorganen.

LOP-ouders nemen - in overleg met het LOP - op sommige plaatsen ook een verantwoordelijkheid op om andere ouders in te lichten over de lokale inschrijvingsprocedures en de uitgangspunten van het gelijke onderwijskansenbeleid.

Dat gebeurt zowel mondeling (bijvoorbeeld door hun actieve aanwezigheid tijdens informatiemomenten voor ouders), als digitaal (zoals door het beheren van een facebookgroep van en voor ouders die hun kind in een Brusselse Nederlandstalige basisschool hebben aangemeld).

Ten slotte zien ouders deze verschillende meerwaarden als een belangrijke motiverende factor om hun mandaat te blijven opnemen.

Het zijn deze meerwaarden die, in weerwil van de moeilijkheden de organisatie en vrijwillige ouders regelmatig ervaren, er toch voor pleiten om ten minste door regelgeving en middelen deze stakeholder te blijven faciliteren. Wij vinden het als begeleiders diversiteit een absolute meerwaarde dat ouders, met kinderen in een school in een LOP-gebied, de vertegenwoordiging namens hun doelgroep (kunnen) blijven opnemen.

Ouders in het LOP: uitdagingen voor de toekomst

Om ook in de toekomst het lokaal overleg optimaal te laten renderen, zoals voorzien in 2002 in het GOK-decreet, blijft het kernwoord: participatie. Om het participatieve gedachtegoed daarbinnen te realiseren, is samenwerking noodzakelijk. Alle partners weten dat dit niet altijd eenvoudig is. Vanuit de gezamenlijke visie op gelijke onderwijskansen, op basis van realistische doelen en met respectvolle methodieken blijft het een uitdaging die ook ouders en ouderkoepels willen aangaan, samen met alle betrokken actoren.

Uit de wisselende succesformules zoals WOL, Pluim voor ouders, Ouderbox, bijeenkomsten voor ouders in het LOP²² en de ervaringen en meningen van ouders kunnen we verschillende **conclusies** trekken **aangaande methodieken** die de participatie van ouders positief kunnen bevorderen:

Sensibiliserende lokale acties: ouders informeren en zo mogelijk betrekken bij de LOP-werking door een lokale, **persoonlijke benadering** op ouderwerking/school/gemeentelijk niveau. Een **oprecht participatief klimaat** en de actualiteit van een onderwerp zijn daarbij versterkende factoren;

Uitwisseling van gedachtegoed tussen de verschillende niet-onderwijspartners (ouders vanuit verschillende geledingen, maar ook andere niet-onderwijspartners). Dat kan zowel over de werking van het LOP gaan als over actuele onderwerpen. De voorkeur van ouders gaat daarbij in eerste instantie uit naar een lokale uitwisseling, maar sluit bovenlokale initiatieven zeker niet uit;

Verhogen van kennis en inzichten van vrijwillige LOP-vertegenwoordigers over actuele LOP-thema's en de LOP-werking tijdens een georganiseerde bijeenkomst of individueel;

²² Deze bijeenkomsten staan open voor alle geïnteresseerde en gemandateerde ouders van een LOP (ouders van ouderkoepels, minderhedenforum...) waarbij enerzijds aandacht is voor directe onderlinge uitwisseling en anderzijds voor relevante informatie in functie van het mandaat.

Een digitaal platform om **kansen op uitwisseling en informatie te verhogen** zonder noodzakelijke verplaatsingen en op momenten dat het de vertegenwoordiger past;

Lokale informatiemomenten voor ouders over de inschrijvingsprocedure(s) als 'gebruiker' van deze procedure in hun omgeving. Die momenten betekenen een meerwaarde voor ouders die duidelijk en in begrijpelijke taal worden geïnformeerd met verhoogde kansen op een positieve start van de schoolloopbaan van de kinderen. Ze bieden **kansen** op individuele ontmoetingen waarbij ook persoonlijk relevante informatie kan verkregen en gegeven worden.

De organisatoren krijgen op deze manier **input** over bestaande onduidelijkheden, percepties en noden die leven bij ouders.

De begeleiders diversiteit van de ouderkoepels zullen ook in de toekomst :

- rekening houden met deze wensen en ze onder de aandacht brengen;
- investeren in de voorgestelde methodieken om de participatie door vrijwillige ouders in het LOP te versterken;
- inzetten op lokale samenwerking met de desbetreffende LOP-deskundigen, LOP-voorzitters en partners. De kennis van de lokale situatie en de expertise om met ouders daarover in dialoog te gaan zullen de kansen op participatie alleen maar versterken.

Hoofdstuk 5: Hoe ad hoc werken strategisch meerjarenplanning werd *(Veerle Van de Velde & Katrien De Boyser)*

De voorgeschiedenis: impulsen vanuit het beleid om meer planmatig te werken

In een interne evaluatie van de LOP-werking in 2006 komt onder andere naar voren dat een aantal LOP's gebruik maakt van een beleidsplan om aan de werking meer continuïteit te geven. De LOP's wijzen hierbij op volgende voordelen:

- Een beleidsplan is een geschikt instrument om de visie van het LOP op de gelijke onderwijskansen in zijn regio te expliciteren;
- Als plannings- en sturingsinstrument bevordert een beleidsplan het methodisch werken in een LOP;
- Een beleidsplan wapent het LOP tegen een overaanbod aan externe impulsen; het biedt een kader aan waarbinnen bewuste keuzes kunnen worden gemaakt;
- Een beleidsplan maakt duidelijk aan externe partners (onder andere lokale besturen) waarvoor het LOP staat en waarop het kan worden aangesproken. Daardoor wint het LOP mogelijk aan impact.

Deze vaststelling is voor de toenmalige minister van Onderwijs en Vorming en AgODi de aanleiding om ook andere LOP's te overtuigen van de waarde van beleidsplanning.

AgODi vraagt aan de LOP's om een beleidsplan op te maken voor een periode van drie schooljaren, startend in het schooljaar 2008-2009 dat volgt op het schooljaar waarin de LOP-voorzitter wordt aangesteld voor een nieuwe ambtsperiode van vier kalenderjaren.

Onder een beleidsplan verstaat AgODi dan een document met (minimaal) in consensus afgesproken doelen waarrond men op korte, middellange of lange termijn wenst te werken. Daarbij gaat het zowel om doelen gebaseerd op de verplichte decretale opdrachten van het LOP, de beleidsprioriteiten van de minister als de eigen LOP-opdrachten. Het agentschap beveelt aan om voor elk van de doelen te specificeren welke resultaten men beoogt alsook op welke middelen/engagements men rekent om deze resultaten ook effectief te kunnen realiseren. Om zich als solide partner in het (lokale) beleid te valoriseren, formuleert AgODi ook de aanbeveling om in het beleidsplan op te nemen hoe het LOP bij de realisatie van zijn doelen zal samenwerken met andere lokale overheden.

Om tegemoet te komen aan de procesmatige werking van een LOP ziet AgODi af van een opgelegd format voor de beleidsplannen. Het agentschap stelt aan de LOP's alleen een checklist van topics ter beschikking die bij voorkeur aan bod komen in een LOP-beleidsplan.

Om LOP's te overtuigen van de waarde van een beleidsplan zet AgODi vooral in op vorming en ondersteuning van de LOP-voorzitters en –deskundigen. Vanuit het agentschap wordt een handleiding aangeboden "*hoe schrijf ik een goed strategisch plan voor mijn LOP?*"; er worden vormingen en studiedagen georganiseerd en er zijn ook collegiale uitwisselingen tussen de LOP-deskundigen.

De termijnen van de beleidsplannen worden in eerste instantie gekoppeld aan de mandaatperiode van de LOP-voorzitters die aanvankelijk vier kalenderjaren bedraagt. Met het afstemmen van de mandaatperiode van de LOP-voorzitters op de gemeentelijke legislatuur, vraagt men ook aan de LOP's om de termijnen van hun nieuwe beleidsplannen af te stemmen op de gemeentelijke legislatuur. Daarmee wil AgODi de onderlinge afstemming van de LOP-beleidsplannen met de gemeentelijke legislatuurplannen nog verder bevorderen. Omdat ook gemeenten in het kader van het flankerend onderwijsbeleid initiatieven kunnen ontwikkelen op het vlak van het bevorderen van gelijke onderwijskansen, is samenwerking en afstemming een bijzonder aandachtspunt.

Van theorie naar praktijk en terug

Het aangereikte kader

AgODi geeft impulsen voor beleidsplanning maar wil tegelijk geen keurslijf opdringen. Het belangrijkste is dat het beleidsplan door de LOP's zelf als een hanteerbaar werkinstrument wordt gezien om planmatig te werken. Inhoudelijk is het beleidsplan liefst zo concreet mogelijk (dus geen opsomming van vage wensen of een jaarverslag).

Het kader dat vanuit AgODi wordt aangeboden, is gebaseerd op het model van de **beleidscyclus**. Vanuit een **maatschappelijk probleem** (algemeen: ongelijkheid in onderwijskansen, of een specifiek voorbeeld: spijbelen) wordt op basis van een omgevingsanalyse en de bestaande kennis in het LOP een **visie en strategie** ontwikkeld om hierrond te werken. De visie geeft aan wat het LOP wil betekenen nu en in de toekomst. Het definieert de ambities van het LOP.

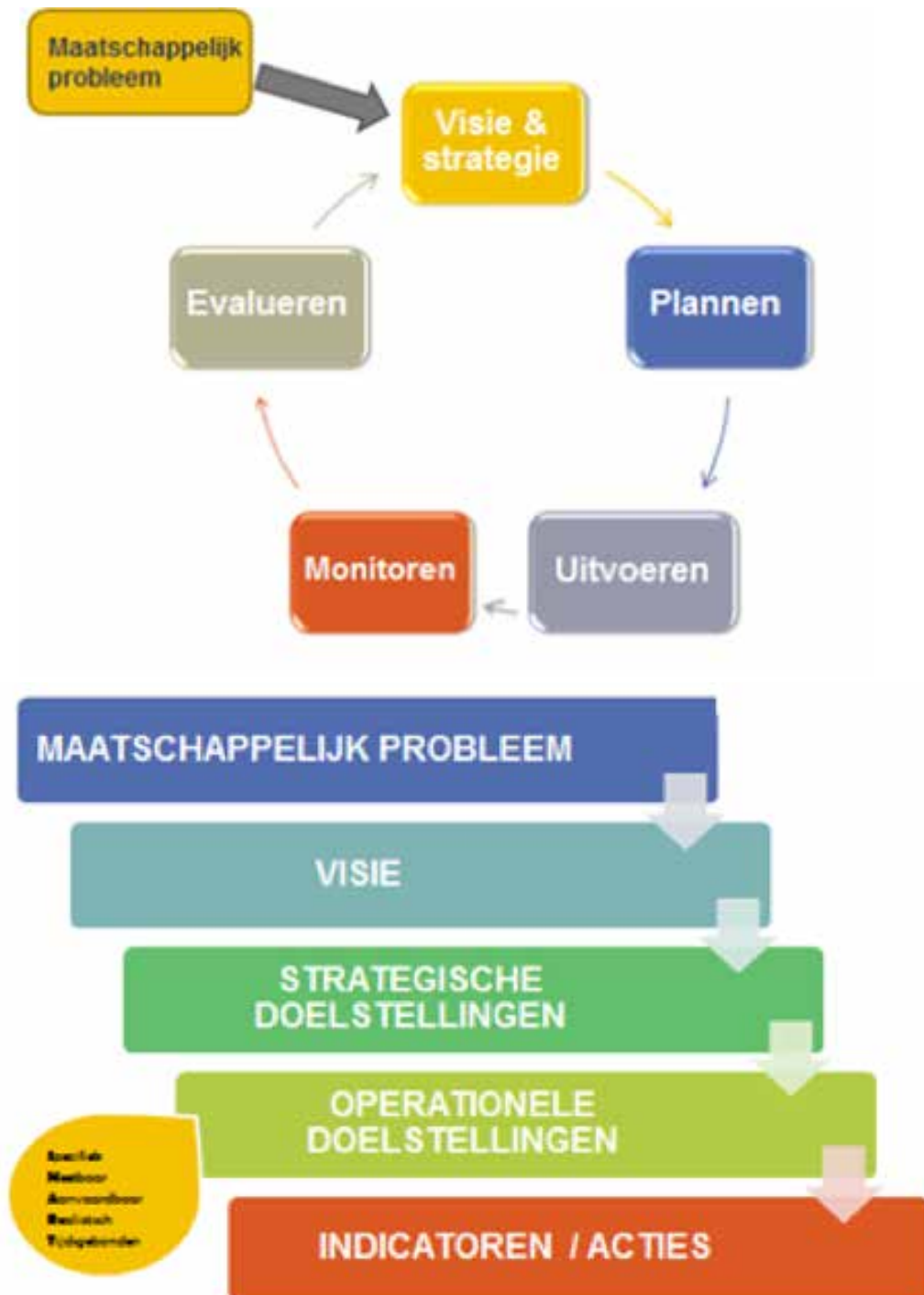
Dat wordt in de planningsfase vertaald naar één of meer **strategische doelstellingen**: die geven de beoogde effecten aan op langere termijn. Kenmerkend is dat het er maar enkele zijn; en dat ze in vrij algemene en ambitieuze termen geformuleerd zijn. Een voorbeeld: "Het LOP beoogt een maximale participatie aan het onderwijs van alle kleuters op het grondgebied". Operationele doelstellingen concretiseren verder de strategische doelstellingen; ze maken ze meer grijpbaar. Om een 'goed geformuleerde' doelstelling te herkennen, is ze idealiter SMART: Specifiek – Meetbaar – Aanvaard – Realistisch en Tijdsgebonden (zie o.a. Bouckaert, 2003²³). Een voorbeeld van een SMART-geformuleerde doelstelling gekoppeld aan de bovenstaande strategische doelstelling zou bijvoorbeeld zijn: "Tegen 2020 zijn alle kleuters op 4-en 5-jarige leeftijd op het grondgebied ingeschreven in een school of wanneer ze niet ingeschreven zijn, gecontacteerd en bevraagd door een bevoegde instantie".

Vervolgens kunnen aan deze doelstellingen ook **indicatoren** gekoppeld worden (op het niveau van de input, het proces of de output) en concrete **acties** die lokaal uiteraard zeer verschillend kunnen zijn. Tijdens en na het uitvoeren van acties moeten de effecten hiervan gemonitord worden (in kwantitatieve of kwalitatieve termen) en vervolgens geëvalueerd om terug te kunnen bijsturen naar een volgende planningsronde.

23 BOUCKAERT G., VAN DOOREN W. & STERCK M. (2003). Prestaties meten in de Vlaamse overheid: Een verkennende studie. februari 2003. 115 p.

Vertaling van jargon naar de praktijk

Dat LOP-deskundigen ondergedompeld worden in een strategisch taalbad is één zaak. Dat vertaald krijgen naar de LOP-context en gegoten krijgen in een beleidsplan is een ander verhaal. De procesmatige aanpak bestaat onder meer in het maken van de vertaalslag van dit theoretische kader naar bruikbare methodieken om een breed gedragen (en dus liefst bottom-up aangestuurd) en sterk onderbouwd beleidsplan op te maken. Het procesmatige aspect komt tijdens verschillende uitwisselingsmomenten tussen de LOP-deskundigen uitgebreid aan bod.

De plaats van **omgevingsanalyse** in dit verhaal is cruciaal. Het is één van de **hulpbronnen** die kan worden ingezet om rond probleemformulering (maar ook rond monitoring/evaluatie) te werken. Klassiek denken we dan aan een cijfermatige analyse waarbij doorgaans door de LOP-deskundige bij AgODi een data-aanvraag gebeurt en de deskundige al dan niet in samenwerking met de voorzitter of een werkgroep omgevingsanalyse de lokale situatieschets rond een problematiek maakt. We zien in sommige LOP's dat omgevingsanalyses het gevolg zijn van een lokale bevraging of van een lokale verzameling van cijfermateriaal bij de scholen. Soms zijn gegevens ook eerder kwalitatief van aard (bijvoorbeeld 'hoe is bij de scholen het inschrijven na de aanmeldingsperiode verlopen?'), of een combinatie van beide. Andere relevante elementen die sommige LOP's inbrengen, zijn van wetenschappelijke aard: onderbouwde inzichten of beproefde methodieken inspireren en versterken de lokale werking (inbrengen van expertise van buitenaf). Een omgevingsanalyse gaat soms ook over de **stakeholders** die nodig zijn, omdat ze sterk betrokken zijn bij de problematiek of omdat ze invloed kunnen uitoefenen op het zoeken en vinden van oplossingen (stakeholderanalyse).

Hoe vertalen we het strategisch kader naar een concrete LOP-praktijk? LOP's hanteleren heel wat bestaande **methodieken** of ontwikkelen hun eigen versie ervan om procesmatig met strategische plannen aan de slag te gaan. SWOT-analyses, Worldcafé, stakeholderanalyse, de DIP-methode, appreciative inquiry, on- en offline enquêtes en brainstormtechnieken passeerden op de uitwisselingstafels tussen de LOP-deskundigen de revue als werkbare methodieken. Ze worden ingezet om breed te bevragen wat LOP-leden zien als belangrijkste uitdagingen en doelstellingen voor het LOP en leiden tot het samen uitwerken van acties. De praktijk wijst uit dat het ook zinvol is om van meet af aan de 'strategische' **terminologie te hertalen** naar een aantal basisvragen zoals: 'wat zijn de lokale problematieken rond gelijke onderwijskansen waar we aan moeten werken', 'waar staan we nu en waar willen we naartoe tegen (bv. 2020) met dit thema', 'wat moet er dan veranderd zijn', 'hoe kan dat het best gebeuren' en 'hoe weten we wanneer we bereikt hebben wat we wilden bereiken'? Het uiteindelijke **schrijven van het beleidsplan** en het ophangen van wat werd beslist aan de bovenstaande strategische 'kapstukken' is vaak wel het werk van enkelingen (de deskundige, eventueel vergezeld van de voorzitter en een aantal deelnemers).

Tot slot blijft de vraag hoe LOP's van hun beleidsplan een **levend werkinstrument** maken (en vermijden dat het in de schuiven belandt)? Ook hier kaarten LOP-deskundigen verschillende mogelijkheden aan: het beleidsplan vertalen naar een jaarplanning en een jaarlijkse evaluatie (op de agenda van een algemene vergadering of dagelijks bestuur), verwijzen in de verslaggeving van de algemene vergadering/het dagelijks bestuur/de werkgroepen naar de punten die in het beleidsplan opgenomen zijn enz. In de praktijk blijkt het daarbij van belang dat een kerngroep (minstens de LOP-deskundige en de voorzitter) de beleidsplanning actief op de agenda houdt. Inhoudelijk is het dan belangrijk dat het document volledig maar niet te overladen is (omgevingsanalyse hoort daar bijvoorbeeld niet in thuis); vormelijk werkt men dan het liefst met een goed gestructureerd en overzichtelijk plan.

Het volledige plaatje?

Vooraf de LOP's in de grote steden waar men met een aanzienlijk capaciteitsprobleem kampt, geven aan dat beleidsplanning wordt gedomineerd door een centraal thema: 'capaciteit en aanmelden'. Om alle decretale opdrachten op te nemen, is er door de druk van het capaciteitsprobleem en de inhoudelijke en logistieke ondersteuning die nodig is om de aanmeldingsprocedure vlot te laten lopen, soms weinig tijd.

Soms worden gemaakte plannen ook ingehaald door een nieuwe, onvoorziene realiteit die veel tijd opneemt (zoals het herzien van het inschrijvingsbeleid) of wijzigt de lokale context (bv. de komst van een asielcentrum) en kunnen voorgenomen plannen niet of niet volledig tot een goed einde worden gebracht.

Bovenstaande kanttekeningen geven aan dat men zowel binnen de LOP's als bij AgODi het best de nodige ruimte voorziet en flexibiliteit aan de dag legt in de opmaak en opvolging van de beleidsplannen. In elk geval zal in de toekomst ook verder ingezet worden op de verdere professionalisering van de LOP-deskundigen in termen van beleidsplanning, evaluatie en methodieken.

Hoofdstuk 6: Geschiedenis van een beleidsplan LOP in Diest

Van praktijk naar theorie naar praktijk *(Valeer Schodts)*

Inleiding: een 'lange' geschiedenis

De evolutie van de werking van het LOP van Diest en de totstandkoming van een daarbij horend beleidsplan, kunnen we beschrijven aan de hand van drie perioden:

- de pregeschiedenis: van 1993 tot 2002
- het tot stand komen van een beleidsplan van het LOP: van 2003 tot 2008
- het werken met een beleidsplan: van 2008 tot 2011, actualisering in 2011, nieuw beleidsplan in 2013

De pregeschiedenis: van 1993 tot 2002

In 1993 sluiten de scholen in Diest een non-discriminatiepact en start een non-discriminatieoverleg (onder leiding van voorzitter Rik Vanattenhoven). Naast afspraken over opvang van migrantenjongeren worden twee net- en schooloverschrijdende werkgroepen opgestart:

- Een werkgroep 'taalvaardigheid' (onder leiding van directeur GO! Guy Beckx, met medewerking van Nora Bogaert van steunpunt NT2 van de KULeuven). De werkgroep ontwerpt taal-materiaal voor leerlingen van de B-klas en voor leerlingen uit het basisonderwijs en introduceert methodieken om met dat materiaal om te gaan. De werkgroep is actief tot het jaar 2000.
- Een werkgroep 'intercultureel onderwijs' (onder leiding van directeur Vrij Onderwijs Valeer Schodts, met medewerking van Kristel Luyckx en Filip Paelman van steunpunt ICO van UG). De werkgroep organiseert studiedagen en seminaries om inzicht te krijgen in intercultureel onderwijs en methodieken te ontwikkelen om effectief om te gaan met diversiteit binnen de leerlingenpopulatie. De werkgroep blijft actief tot 2002.

In beide werkgroepen leren leraren uit de verschillende netten en scholen elkaar kennen en ontdekken ze hun gemeenschappelijke belangen. Leraren gaan samen op seminarie 'leefsleutels', toen al onder impuls van de stad, in casu de preventiedienst. De basis van de cultuur en de samenwerking binnen het toekomstige LOP is precies daar gelegd.

Directies leren elkaar in het non-discriminatieoverleg kennen en ontdekken gemeenschappelijke lokale belangen. Daarom richt men in 1995, voor het secundair onderwijs, het Comité Directies Diest, (CODIDI) op. Een paar jaar later wordt ook voor het basisonderwijs dergelijk CODIDI opgericht. Beide CODIDI-groepen komen nog altijd drie à vier keer per jaar samen en bespreken gezamenlijke lokale belangen, vooral in kader van toeleiding en preventie binnen de scholen. Beide CODIDI-groepen zullen in de directe toekomst de basis vormen van een op te richten onderwijsraad in Diest.

In 1999 zien de scholen in Diest zich geconfronteerd met een toenemend aantal anderstalige nieuwkomers (vooral asielzoekers) in de eerste graad van het secundair onderwijs. Onder impuls van de toenmalige voorzitter van het non-discriminatieoverleg (Marie-Paul Rubens), worden vrijwilligers aangezocht om bijkomende lessen Nederlands te geven aan deze groepen jongeren. De stad verleent een beperkte subsidie in de vorm van een vrijwilligersvergoeding. De lessen worden gegeven voor gemengde groepen uit de verschillende scholen. De vergoeding (€ 5000) vormt later de basis van de subsidie die de stad aan het LOP zou verlenen om de LOP-werking te ondersteunen.

In 2001 organiseren de basisscholen naschoolse huistaakbegeleiding. En op vraag van CODIDI-basis verleent de stad een subsidie van € 10.000 per jaar als vrijwilligersvergoeding. Meer dan 150 jongeren volgen die naschoolse huistaakbegeleiding. Later neemt het LOP de organisatie en de opvolging van die begeleiding op zich. Afspraken worden gemaakt qua selectie van leerlingen en qua methodieken in een LOP-werkgroep 'huistaakbegeleiding'.

In 2002 wordt eveneens op initiatief van het non-discriminatieoverleg een werkgroep Roma opgericht, omdat er op dat moment verscheidene Roma uit andere steden in Vlaanderen naar Diest komen met kinderen die geen schoolattitudes bezitten. De werkgroep kent een moeilijke evolutie maar is de basis van de huidige Roma-werking in Diest die actueel als resultaat heeft dat alle Romakinderen op geregelde basis naar school gaan, onder andere door bemiddeling van een brugfiguur die vanuit het LOP via FLOB-subsidies voor kansarmen, vooral Roma, werkt.

Einde 2002 is er in Diest, vanuit de praktijk, al een hele werking ontstaan die gefocust is op 'kansarme' jongeren en waarin heel wat mensen uit de schoolwereld en de welzijnswereld betrokken zijn.

Tot stand komen van een beleidsplan van het LOP: van 2003 tot 2008

Op 1 januari 2003 start in Diest, vanuit de werking van het non-discriminatieoverleg officieel het LOP - met als voorzitter M.P. Rubens, de voorzitter van datzelfde non-discriminatieoverleg, en als ondersteuner en deskundige Marleen Branders.

In februari 2003 richt de werkgroep 'intercultureel onderwijs' een groep op die de doelstellingen van het LOP en mogelijke actieplannen zou verwoorden in een 'mission statement'. In maart 2003 krijgt deze beleidswerkgroep van het LOP de opdracht om in overleg een beleid voor het LOP uit te schrijven.

In mei 2003 presenteert de werkgroep een document waarin drie beleidsdomeinen voorop staan:

- Huistaakbeleid en huistaakbegeleiding
- Taalstimulering en taalbad
- Studieoriëntering

Dit document is onderwerp van overleg en discussie in CODIDI en in een verbrede beleidswerkgroep. In juli 2003 komt er een aanpassing van het beleidsdocument en een bijhorend charter:

- Voor werken aan huistaakbeleid is het te vroeg. De focus wordt gelegd op huistaakbegeleiding (later wordt huistaakbeleid expliciet opgenomen in de werking)
- Taalstimulering werd als absolute prioriteit vooropgesteld
- Studieoriëntering werd concreet vertaald in studiekeuzebegeleiding in de scholen.

In de tweede helft van 2003 denkt men, vooral in de beleidswerkgroep en in een voorlopig beperkt dagelijks bestuur, na over de manier waarop in de verschillende beleidsdomeinen gewerkt zou worden, via principes, procedures en methodieken.

Dat resulteert in 2004 in een beschrijving van de toekomstige LOP-werking, in een eerste strategische stap.

Er worden drie opdrachten voor het LOP geformuleerd en er wordt werk gemaakt van de uitvoering van die opdrachten. Die drie opdrachten zijn:

- **Werken als katalysator**

Om een reële impact te creëren, wordt geopteerd om binnen zo veel mogelijk werkgroepen veel personen als medewerker te engageren. Via de beleidswerkgroep ontstaan werkgroepen als 'huistaakbegeleiders', 'Beter op School', 'Intakers', 'Allochtonen', 'Werkgroep Ouders', 'Leerlingenschaduwkabinet'.

- **Creator van contacten**

Er moeten contacten uitgebouwd worden met de welzijnssector en met de academische wereld. Er worden verscheidene overlegafspraken gemaakt met OCMW, CAW, PRIC, K&G, CBE, CVO, VDAB, stad, lerarenopleiding ...

- **Gesprekspartner**

Er wordt overleg gepleegd met lokale overheden, met schepenen en ambtenaren van de stad en met aanverwanten zoals politie, preventiedienst, voedselbank, huisartsenkring.

Tegelijkertijd worden de contacten met de scholen verstevigd via CODIDI en via rechtstreekse contacten met de directies van de scholen.

In 2005 worden alle werkgroepen verder uitgebouwd en wordt de werkgroep 'kleuterparticipatie' opgericht. Werkgroepen worden uitgenodigd om een ontwerp van doelstellingen en methodes te bespreken en op te stellen. Er wordt een vergaderschema voor alle werkgroepen afgesproken.

In 2006 voert men een SWOT-analyse uit in alle werkgroepen en in de algemene vergadering van het LOP. Daaruit komen twee aandachtspunten duidelijk op de voorgrond:

- De net- en schooloverschrijdende werking wordt als zeer sterk en prioritair benoemd. De werking van de verschillende werkgroepen wordt als opportuniteit benoemd en de bekendmaking van het LOP en de werking ervan als zeer belangrijk.
- Het gebrek aan interne communicatie wordt als pijnpunt benoemd, samen met de ervaring van een gebrek aan een algemeen kader voor de werkgroepen. Daar wil men op dat moment aan werken. Men hekelt ook de te grote wisseling van personen in de algemene vergadering.

Het dagelijks bestuur bespreekt de SWOT-analyse, formuleert principiële antwoorden en ontwikkelt actieplannen.

Zo werft men in 2007 een halftijdse medewerker communicatie aan via subsidies van Flankerend Lokaal Onderwijsbeleid. Deze medewerker legt een aantal contacten met de welzijnssector en ontwerpt voor elke LOP werkgroep een communicatiefiche waarin, door overleg met de leden van de betrokken werkgroep doelen, medewerkers, methodes, middelen en interne evaluatie in kaart worden gebracht. De fiches worden verspreid via het LOP-forum - een forum waarop voorzitters en coördinatoren van elke stuur- en werkgroep - hun communicatiefiche en hun acties toelichten.

De betrokken medewerker maakt dan met praktisch alle welzijnssectoren afspraken rond samenwerking. Aan de hand van de opgedane ervaringen wordt een LOP-agenda geschreven die als filosofisch kader fungeert voor de inhoudelijke en strategische werking van het LOP. Die LOP-agenda is het voorstadium van het eigenlijke beleidsplan van het LOP.

Een voorlopig beleidsplan wordt op diverse fora voorgesteld en besproken: dagelijks bestuur, algemene vergadering, scholen, LOP-forum, ouderwerking.

In dat voorlopige beleidsplan wordt de visie op gelijke onderwijskansen beschreven die in het LOP van Diest gehanteerd wordt. Het LOP neemt acties en initiatieven binnen de matrix van welzijnsdomeinen en actievelden:

- Welzijnsdomeinen: educatie, vrije tijd, werk, sociaal-maatschappelijke bindingen
- Actievelden: iedereen doet mee, aanval op uitval, accent op talen(t), continue trajecten

In deze matrix wordt het referentiekader voor operationele doelen omschreven.

Referentiekader: virtuele ruimte voor acties en initiatieven

	Zijnsgebieden Actievelden	A.Educatie	B.Vrije tijd	C.Werk	D.Soc. Maatsch. binding
1	Iedereen doet mee				
2	Aanval op uitval				
3	Accent op talent				
4	Continue trajecten				

Operationele doelen worden omschreven en zijn later voorwerp van actualisering. Het referentiekader verandert niet in de volgende jaren.

In maart 2008 komt het format van dit beleidsplan op een vergadering van het LOP-forum, waarop vooral voor de operationele doelen, aanmerkingen en voorstellen worden geformuleerd. In mei 2008 stelt men in datzelfde LOP-forum de tekst van het beleidsplan voor en keurt men het goed.

Op 30 mei 2008 is er de voorstelling van het beleidsplan aan een breed publiek. Tegelijk stellen de verscheidene werkgroepen hun werking voor.

Op 24 oktober 2008 keurt de algemene vergadering van het LOP het beleidsplan formeel goed.

Werken met een beleidsplan: van 2008 tot 2013

In 2008 werken het dagelijks bestuur en de verschillende werkgroepen aan de realisatie van de operationele doelen zoals ze verwoord zijn in het beleidsplan. Dat is een omvangrijke opdracht en de nood aan prioriteiten in de tijd is hoog. Daarom legt de algemene vergadering in 2010 prioriteiten vast in de te realiseren operationele doelen uit een lijst van tien doelstellingen.

Vier doelen beschouwt men als prioritair:

- De **bevordering van de sociale mix** in alle scholen is als hoogste prioriteit benoemd en er worden een aantal concrete acties afgesproken.
- De bevordering van **geregeld schoolbezoek** voor alle jongeren is een volgende prioriteit.
- De bevordering van een **harmonieus en continu schoolcurriculum** wordt ook als prioritair benoemd.
- **Armoedebestrijding** is het vierde prioritaire thema.

Deze prioriteitenbepaling leidt in 2011 tot een actualisering van het beleidsplan, vooral in de rubriek van operationele doelen. Samen met nieuwe regels voor de inschrijvingen neemt het LOP concrete acties op in verband met taalstimulering, vooral voor anderstaligen, studiekeuzeprocedure en schoolcurriculum, armoede-effectenrapport.

Enkele nieuwe werkgroepen kennen hun oprichting waaronder vooral de werkgroep van 'zorgcoördinatoren' en van 'leerlingenbegeleiders' actief opereert en plannen uitwerkt in het kader van 'taalstimulering' en van 'studiekeuzeprocedure'. Intussen richt men binnen het kader van het LOP ook een spelothek op die zich vooral profileert als een laagdrempelig platform voor kansarmen en waar verschillende activiteiten plaatsvinden zoals 'taal op school voor anderstaligen', 'taalspeelnamiddagen voor analfabeten', 'filosoferen met kleuters' enz.

De algemene vergadering van 2012 keurt de krijtlijnen van een vernieuwd beleidsplan goed. De uitvoering van dat beleidsplan start op en op de algemene vergadering van 31 mei 2013 wordt de stand van zaken togelicht.

Besluit

Werken aan en met een beleidsplan is een permanente opdracht. Een gefundeerde visie op gelijke onderwijskansen is de solide basis voor zo'n beleidsplan. De strategie moet flexibel zijn in relatie met evoluerende omstandigheden en met diepere inzichten via groeiende expertise. Operationele doelen moeten voortdurend geactualiseerd worden aan de hand van een levende omgevingsanalyse die dynamisch evolueert via gerichte metingen, maar ook via de talrijke veldantennes uit de werkgroepen, medewerkers en veelvuldige contacten.

Zo groeit een LOP binnen een samenleving als een visionaire netwerkcoördinator die mee bouwsteen wordt van de lokale samenleving.

Hoofdstuk 7: Van LOP-signaal tot beleidsprioriteit

Getuigenis vanuit het LOP basisonderwijs Sint-Niklaas, LOP basisonderwijs Temse en LOP secundair onderwijs Sint-Niklaas-Temse *(Jean-Paul De Beleyr)*

Actieplannen en voortgangsrapporten

Eind maart 2008 ontvangen de LOP-voorzitters van minister Frank Vandenbroucke, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, de vraag om beleidsplannen op te maken. Deze vraag komt er na de interne LOP-evaluatie 2004-2006. Samen met jaarlijkse voortgangsrapporten moet het beleidsplan de minister de mogelijkheid bieden de LOP-werking op te volgen en waar nodig te ondersteunen.

Een beleidsplan is een gedragen plan dat de doelstellingen en acties weergeeft waarover binnen het LOP consensus bestaat. Het bevordert het gestructureerd en systematisch werken en zorgt voor continuïteit in de werking van het LOP. Voortgangsrapporten meten de vorderingen van het LOP.

Een beleidsplan beschermt het LOP tegen een overaanbod van externe impulsen en zorgt ervoor dat er bewust keuzes worden gemaakt. Een goed beleidsplan kan een brug vormen naar het lokale onderwijsbeleid waardoor het LOP aan invloed kan winnen.

Vanaf 2008 worden er beleidsplannen opgesteld:

- voor de periode 2008-2011
- voor de periode 2011-2012 (als addendum bij het vorige beleidsplan zodat daarna de LOP-beleidsplannen gelijkgeschakeld kunnen worden met de legislatuurplannen van de gemeenten).
- voor de periode 2013-2018

Jaarlijks zijn er voortgangsrapporten.

De omgevingsanalyse: start voor vele verhalen

Aan het proces van de beleidsplanning gaat een omgevingsanalyse vooraf. Daarbij worden diverse problematieken (en factoren) in kaart gebracht. Op basis van deze informatie en de decretale opdrachten die aan de LOP's zijn toevertrouwd, maakt het LOP beleidskeuzes en worden projecten opgestart.

Zowel voor basisonderwijs als het secundair onderwijs is de realisatie van een gemeenschappelijk inschrijvingsbeleid de voorbije jaren een belangrijke opdracht.

In het basisonderwijs krijgen volgende thema's volop de aandacht:

- De realisatie van sociale mix
- Brugfiguren
- Het opvolgen van de capaciteit in het kleuteronderwijs en lager onderwijs
- Het opvolgen van het onthaal anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs
- Kleuterparticipatie
- Het onthaal en de opvolging van kwetsbare minderheidsgroepen zoals Roma

Specifiek voor het secundair onderwijs in de regio Sint-Niklaas-Temse is er aandacht voor:

- Het opvolgen van capaciteitsproblemen in 1B
- Het opvolgen van capaciteitsproblemen in het buitengewoon secundair onderwijs
- Het onthaal en de opvolging van anderstalige nieuwkomers

Concrete dossiers en realisaties - basisonderwijs

Realiseren van een gemeenschappelijk inschrijvingsbeleid

In het secundair onderwijs blijven afspraken beperkt tot het vinden van gemeenschappelijke inschrijvingsdata. Dat is anders in het basisonderwijs.

In het basisonderwijs is het installeren van een transparant inschrijvingsbeleid veel meer dan afspraken maken over gemeenschappelijke inschrijvingsdata. Onder meer het realiseren van een betere sociale mix in de centrumsscholen van zowel Sint-Niklaas als Temse zit ingebakken in het inschrijvingsbeleid.

Op beide niveaus is een goede communicatie over het inschrijvingsbeleid cruciaal.

Sinds 2008 ontvangen de ouders van de jongste kinderen een uitgebreide brochure en worden er voor de intermediairs informatiesessies georganiseerd. Het LOP kan daarbij rekenen op een goede samenwerking met de diensten van de stad Sint-Niklaas en de gemeente Temse en de centra voor leerlingenbegeleiding.

Realisatie sociale mix

Zoals in veel regio's, zijn er ook in Sint-Niklaas en Temse concentratiescholen en scholen met aanzienlijk minder GOK-leerlingen. Om een betere spreiding te krijgen, moet het inschrijvingsbeleid ondersteund worden met bijkomende acties. Zo komt het project van school-in-zicht in beeld.

In Sint-Niklaas zijn er daarvoor geen financiële middelen beschikbaar en dus start het LOP in 2012 op eigen initiatief een soortgelijk project: openklasdagen. In Temse start het project school-in-zicht in 2013.

Brugfiguren

Scholen met een hoog aantal GOK-leerlingen hebben nood aan bijkomende ondersteuning en dus worden ook de lokale overheden aangesproken om mee te zoeken naar oplossingen.

Met de installatie van twee voltijdse brugfiguren, gefinancierd door de stad Sint-Niklaas, komt men tegemoet aan de vraag van de scholen. Zes concentratiescholen worden begeleid door de brugfiguren en voor de overige scholen hebben de brugfiguren een consultancyfunctie.

Het project van de brugfiguren start eerst voor een periode van drie schooljaren (2010-2011, 2011-2012 en 2012-2013), maar is daarna goedgekeurd voor nog eens drie schooljaren.

Ook in Temse wordt de installatie van een brugfiguur gerealiseerd door middel van een tijdelijk project en zoekt men naar een meer structurele oplossing.

Opvolgen capaciteit in het kleuteronderwijs en lager onderwijs

In de algemene vergadering van het LOP basisonderwijs Sint-Niklaas van 19 januari 2009 wordt aandacht gevraagd voor een dreigend capaciteitsprobleem in het kleuteronderwijs in de regio. Op dat moment is er in het kleuteronderwijs een bezettingsgraad van 94% van de totale capaciteit.

In een uitgebreide omgevingsanalyse wordt de probleembeschrijving verfijnd tot op wijkniveau en kan er voor elke basisschool een prognose worden opgemaakt.

Het LOP-signaal blijft niet zonder gevolg.

Met de stad Sint-Niklaas worden gesprekken gevoerd over het inplannen van één nieuwe school in een woonuitbreidingsgebied dat op korte termijn wordt uitgevoerd. Met de organisatie van een taskforce engageert de stad zich om de capaciteitsproblematiek op de voet te volgen. Zowel de LOP-voorzitter als de LOP-deskundige hebben hierin een mandaat en geven ondersteuning door de omgevingsanalyse jaarlijks te actualiseren.

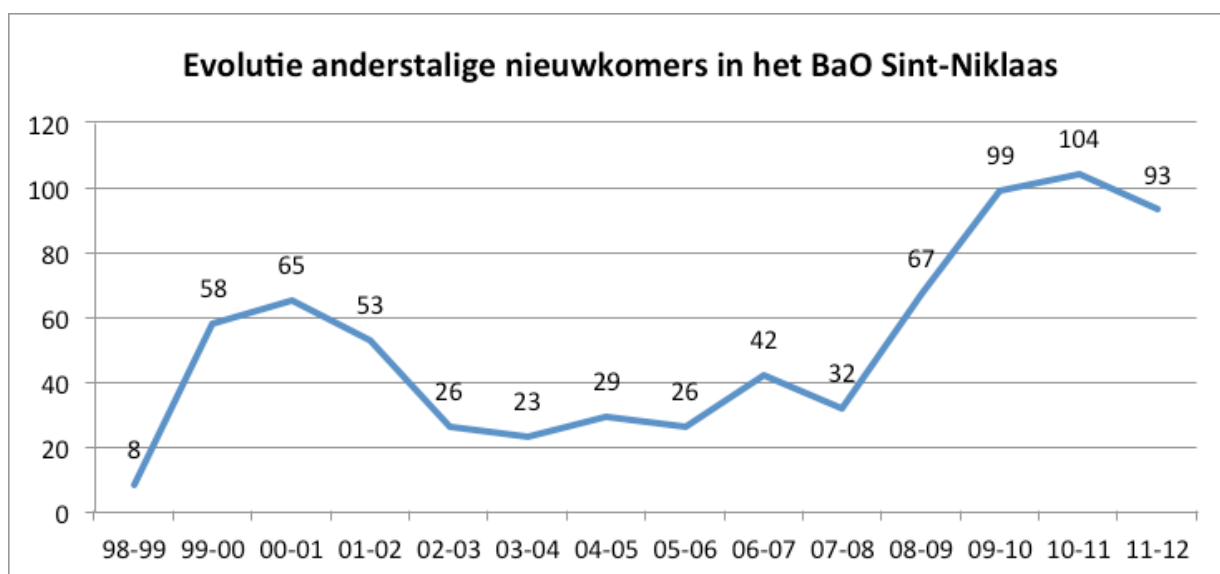
Ook schoolbesturen nemen hun verantwoordelijkheid op en starten projecten om de capaciteit voor het kleuteronderwijs te verruimen. Met de bijzondere financiële ondersteuning van de Vlaamse overheid worden drie uitbreidingsprojecten gerealiseerd en staan er nog vijf andere in de steigers.

De bezettingsgraad in het kleuteronderwijs wordt daarmee teruggedrongen tot ongeveer 80%.

Opvolgen onthaal anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs

Op korte tijd neemt het aantal anderstalige nieuwkomers in de regio Sint-Niklaas aanzienlijk toe. Veel leerlingen zijn ingeschreven in een klein aantal scholen. Dit geeft deze scholen het voordeel dat ze expertise kunnen ontwikkelen, maar tegelijkertijd wordt de druk op deze scholen ook groter. Deze problematiek wordt in het LOP besproken en leidt snel tot goede resultaten.

Over het onthaal van anderstalige nieuwkomers maakt men afspraken waarbij meer scholen zich engageren zodat deze leerlingen beter worden gespreid. Tegelijkertijd wordt binnen het LOP een forum opgestart om expertise uit te wisselen.

Kleuterparticipatie

Het impulsplan om de kleuterparticipatie te verhogen²⁴ is de aanleiding om in 2007 in het LOP een werkgroep kleuterparticipatie te installeren. Deze werkgroep heeft de opdracht om projecten te realiseren zoals beschreven in de omzendbrief²⁵:

- sensibilisering van scholen en ouders
- gegevensverzameling over inschrijvingen en aanwezigheden
- ontwikkelen van materiaal waarmee in de school aan de slag gegaan kan worden
- afspraken met Kind en Gezin
- afspraken met schoolopbouwwerk

²⁴ Nota Vlaamse Regering: 'Maatregelen ter stimulering van de participatie aan het kleuteronderwijs, versie 2 februari 2007.

²⁵ Maatregelen ter stimulering van de participatie van kleuters aan het onderwijs, BAO/2007/04.

De inzet van de werkgroep kleuterparticipatie leidt tot erg mooie en waardevolle resultaten:

- Een informatiebrochure over het belang van kleuteronderwijs (2008)
- Een informatiebrochure "Warm onthaal op school" (2009)
- De bronnenmap over tijdig aanwezig zijn op school (2011)
- De snuffelmap "Fijn dat je er bent!" over afwezigheden (2013)
- De actie "Week van de klok" (2009-2010-2011-2012-2013)

Een deelwerkgroep organiseert sinds 2010 tweemaal per schooljaar uitwisselingstafels waarbij medewerkers van scholen kansen krijgen om goede praktijkvoorbeelden uit te wisselen, regionaal, maar ook over de regio's heen.

Onthaal en opvolging van kwetsbare minderheidsgroepen zoals de Roma

Zowel in Sint-Niklaas als in Temse is er een grote Roma-gemeenschap.

Deze minderheidsgroep is bijzonder kwetsbaar omdat veel van de ouders zelf geen scholing genoten en daardoor weinig belang hechten aan onderwijs. Hun levensomstandigheden zijn precair waardoor de kinderen vaak afwezig zijn op school. Scholen hebben niet de middelen of de expertise om deze nood te beantwoorden.

Lokale overlegplatforms zijn bij uitstek een goed forum om alle betrokkenen rond de tafel te brengen.

Door de jaren heen worden veel acties ondernomen:

- Een studiedag over Roma en onderwijs (17 november 2009)
- Een studiedag over Roma (5 februari 2010)
- De informatiebrochure "Romakinderen op weg naar school, resultaat van dialoog!" (2010)
- De omgevingsanalyse "Roma in de gemeente Temse" (2012)

De permanente aandacht van het LOP voor de Roma-gemeenschap, leidt tot goede resultaten:

- In Sint-Niklaas hebben brugfiguren bijzondere aandacht voor Roma-gezinnen
- In Sint-Niklaas krijgen Roma-stewards²⁶ de opdracht om scholen te ondersteunen
- In Temse worden in het kader van een tijdelijk project voor 1,5 VTE Romacoaches aangesteld
- Het forum Roma Waasland werd opgestart en wordt nu aangestuurd door vzw OdiCe
- Het LOP heeft nauwe contacten met organisaties die de Roma-gemeenschap ondersteunen

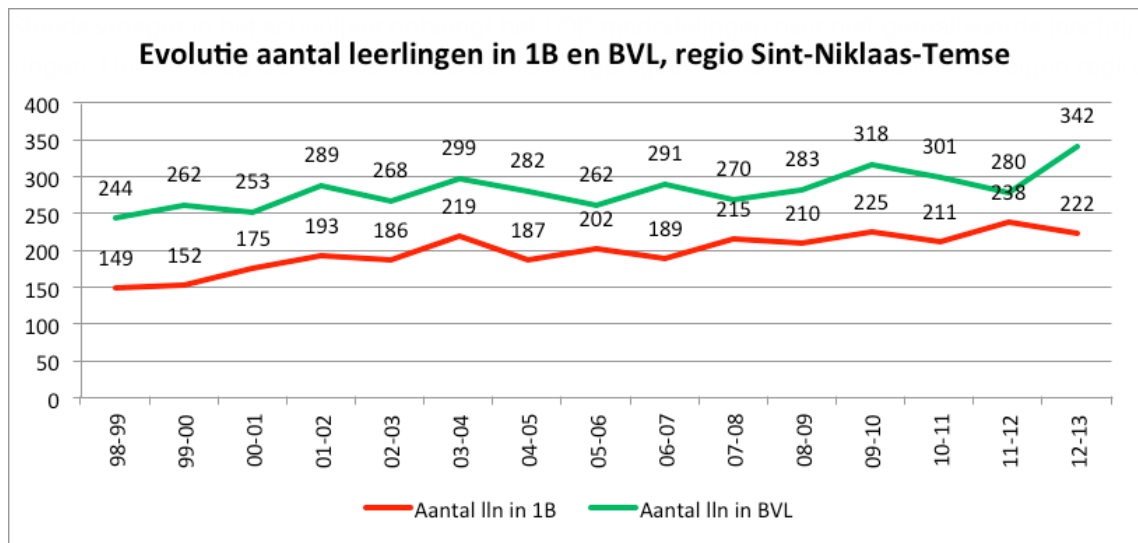

Concrete dossiers en realisaties – secundair onderwijs

De complexiteit van het secundair onderwijs vraagt uitdrukkelijk om een andere, meer probleemgerichte aanpak. Opnieuw zijn omgevingsanalyses het startpunt voor veel verhalen.

Opvolging capaciteitsproblemen in 1B

De omgevingsanalyse editie 2009 toont een groeiend capaciteitsprobleem voor 1B.

²⁶ Vlaams actieplan voor MOE-migranten 2012.

Overleg in het LOP leidt tot een betekenisvolle uitbreiding van de capaciteit omdat enkele scholen zich engageren voor de organisatie van extra klasgroepen. Ondanks de nog altijd groeiende populatie in de B-stroom, zijn er momenteel geen capaciteitsproblemen.

Onthaal en opvolging van anderstalige nieuwkomers

Een gelijkaardig verhaal is er voor het onthaal van de anderstalige nieuwkomers. In tien jaar verdrievoudigt het aantal anderstalige nieuwkomers. Ook daar dreigt een capaciteitsprobleem.

Het LOP start een overleg om de capaciteit te verruimen. Dit gebeurt stapsgewijs:

- Tot 2011 is er een capaciteit van 80 leerlingen (uitsluitend aanbod in Sint-Niklaas)
- In 2011-2012 wordt die uitgebreid tot 110 leerlingen (uitsluitend aanbod in Sint-Niklaas)
- In 2012-2013 volgt een uitbreiding tot 130 leerlingen (aanbod in Sint-Niklaas en Temse)

Op dit moment zijn er in het werkingsgebied geen capaciteitsproblemen meer.

Opvolging capaciteitsproblemen in het buitengewoon secundair onderwijs

Ernstig is het capaciteitsprobleem in het buitengewoon onderwijs, zowel in het buitengewoon basisonderwijs als in het buitengewoon secundair onderwijs. Zowat in alle scholen wordt de capaciteit gemakkelijk bereikt en zijn er bij de CLB's en het LOP meldingen over kinderen die geen school vinden. Opvallend is de sterke toename in het buitengewoon secundair onderwijs die deels te wijten is aan de grotere instroom van leerlingen van buiten de eigen regio. Vandaag is de situatie van die aard dat kampeertoestanden onvermijdelijk zijn en leerlingen uit de eigen regio worden verdrongen. Oplossingen liggen niet voor de hand, niet alleen omdat het aanbod specifiek is, maar vooral omdat het aanbod in de ruime regio beperkt is.

Plannen voor een nieuwe beleidslegislatuur

Memorandum

Naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen van 2012 schrijven de LOP's een memorandum voor de lokale overheid.

In deze memoranda voeren de LOP's een pleidooi voor een structurele samenwerking met de lokale overheid en een voortgezet engagement om samen meer gelijke onderwijskansen te realiseren.

Nieuwe omgevingsanalyses en nieuwe beleidsplannen

Op basis van nieuwe omgevingsanalyses worden nieuwe beleidsplannen opgesteld voor de periode 2014-2019. Het LOP organiseert daarvoor een ruime bevraging bij zo veel mogelijk stakeholders. Die krijgen de kans om doelstellingen te formuleren en acties voor te stellen.

Alle beleidsplannen worden in de algemene vergadering goedgekeurd en kunnen nu voor verder overleg aan de lokale overheden worden voorgesteld om geïntegreerd te worden in het strategische meerjarenplan van de gemeente.

Hoofdstuk 8: Van LOP-signaal tot beleidsprioriteit

Een getuigenis vanuit het LOP secundair onderwijs

Oostende-Middelkerke *(Liesbeth Croene)*

Het LOP secundair onderwijs Oostende-Middelkerke getuigt van een boeiend parcours naar aanleiding van een lokaal signaal over de vaststelling van de verhoogde schooluitval bij tienerouders. Het LOP brengt ad hoc onderwijspartners en niet-onderwijspartners samen en slaagt erin een duurzame samenwerking te verankeren op lokaal vlak. Vanuit deze samenwerking komen ook leemten naar voren die lokaal niet verholpen kunnen worden. Aan de hand van de conclusies van een studiedag, stelt het LOP een pamflet samen met de vraag naar specifieke maatregelen vanuit de Vlaamse overheid.

Later neemt het Ministerie van Onderwijs en Vorming tienermoeders als bijzondere groep op in het actieplan 'Spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag'. De administratie stelt voor om ook maatregelen op te nemen in het Decreet Rechtspositieregeling van leerlingen (1 september 1994).

Hoe het begon?

Het deeltijds onderwijs signaleert de problematiek van schooluitval bij tienerouders in Oostende het eerst, maar snel sluit het voltijds onderwijs aan. Het signaal is dat de combinatie van jong moeder worden en schoollopen geen evidentie is. De scholen hebben nood aan informatie over externe ondersteuning, aan expertise waarop de leerlingbegeleiding kan terugvallen en signaleren een aantal concrete problemen: spijbelen door het gebrek aan opvang voor het kindje, het gebrek aan perspectief op slagen, schoolmoeheid, multiprobleemsituaties, opvang in een centrum voor integrale gezinszorg door het gebrek aan een sociaal netwerk, hechtingsproblematieken, weinig positieve erkenning rond het moederschap, nood aan positieve stimulansen en ondersteuning enz.

De welzijnsactoren signaleren tegelijk het gebrek aan aangepaste vormen van ondersteuning voor deze jonge moeders op school. In het deeltijds onderwijs geeft men aan te willen experimenteren met het aanbod van specifieke vorming rond zwangerschap en ontwikkelt men een partnerschap met het JAC en het inloopteam van Kind en Gezin. Het LOP stimuleert de scholen om dit netoverschrijdend aan te pakken.

Overleggroep tienerouders

Het LOP stelt daarop een multidisciplinair overleg samen met scholen, het stadsbestuur, de welzijnsactoren en de clb's uit Oostende. Deze overleggroep bespreekt welke verbindingen tussen onderwijspartners en niet-onderwijspartners een meerwaarde bieden, zodat de schooluitval bij tienermoeders kan worden aangepakt. Zo heeft het JAC veel expertise rond het tiener zijn, relaties en seksuele vorming, en preventie. Het inloopteam van Kind en Gezin organiseert ontmoetingsmomenten voor jonge moeders en heeft veel expertise rond het moederschap. Het deeltijds

onderwijs is dan op zoek naar relevante vorming voor meisjes die geen gewoon traject naar tewerkstelling kunnen volgen. Het voltijds onderwijs signaleert problemen rond kinderopvang en spijbelen. Bovenal bespreken de partners op dat moment hoe ze tienerouders aan boord kunnen houden, hoe de band met de school hersteld en onderhouden kan worden. In het LOP wordt ook duidelijk dat de belevingswereld van tienerouders bijna niet wordt erkend. Het LOP besluit om de aandacht naar tienermoeders open te trekken naar tienerouders en spreekt voortaan over het tienerouderproject.

Concrete resultaten

Vademecum en informatiefolder

Het LOP krijgt van AgODi extra budget om een **vademecum en informatiefolder** voor tienerouders samen te stellen. Het vademecum wordt samengesteld om scholen en intermediairs te informeren over welk ondersteuningsaanbod relevant is voor tienerouders en welke diensten in de regio dat aanbod organiseren.

De informatiefolder wordt gemaakt voor en door tienerouders. Het gaat over welke informatie en ondersteuning ze nodig hebben.

Het LOP stelt een **visietekst op voor LOP-partners** rond het belang van specifieke aandacht voor tienerouders, het gezamenlijk aanpakken van de schooluitval bij tienermoeders en het belang van de belevingswereld bij tienerouders.

Studiedag 'Niet iedereen zei proficiat'

Gaandeweg ontstaat er dan veel enthousiasme en nieuwsgierigheid naar nieuwe werkvormen, cijfers, de belevingswereld van de tienerouder enz.

Het LOP besluit een studiedag over tienerouders te organiseren. Het LOP verwerft daarvoor een kleine projectsubsidie van AgODi om de studiedag met tal van sprekers te financieren.

The collage consists of several elements:

- A yellow flyer on the left with text: "De partners van het tienerouderproject in Oostende organiseren een studiedag om alle knoefpunten rond het onderwijs van tienerouders in de klas te zetten (sociaal preventieve aspecten). We maken de moeilijke combinatie van 'schoolgaan' (over in het volgs en dagelijks onderwijs) en jong 'tienerouder zijn' (of anderszins) bespreken en zoeken naar oplossingen. De studiedag biedt vooral aandacht aan knoefpunten die u helpen de schooluitval van tienermoeders aan te pakken, de behoeften van tienerouders te begrijpen en nog veel meer. Op de studiedag bieden we u in de vorm van een unieke expertise over de behoeften van tienerouders, in de vorm van een dagelijkse en/of praktijkgerichte ondersteuning en begeleidingsvormen die de combinatie van 'schoolgaan' en 'tienerouder zijn' worden ondersteunen." Below this, it says "WANNENER? donderdag 14 oktober 2010", "WELKEER? Vesaliusinstituut, Laffegatstraat 1, 9400 Oostende", "INBECHLUUVEN? Oostende is gratis", "Aantal deelnemers beperkt: 15 vooraf opgegeven 100 in de vorm van 100 personen", "Inschrijven kan via www.lop.be > LOP Plus > LOP Oostende-Middelste Secundaire of via lijke@lop.be inschrijvingsbroek", and "BILJEN EN BELEVEN: LIJKE" at the bottom.
- Logos for LOP (Logo of the Flemish Government) and Oostende (Logo of the City of Oostende) in the center.
- A green banner on the right with a silhouette of a person and the text: "STUDIEDAG TIENERMEDER EN/OF TIENERVADER IN DE KLAS 'Niet iedereen zei proficiat...' donderdag 14 oktober 2010 • Vesaliusinstituut Oostende".

Het LOP doet voor de studiedag een beroep op wetenschappelijke ondersteuning van Marjolijn Dewilde, onderzoekster aan de Universiteit Antwerpen. Ze stelt relevante en actuele informatie rond onderzoek en cijfers, visie rond preventie, nieuwe werkvormen met tienerouders in Vlaanderen ter beschikking.

De aanwezigen op de studiedag stellen tot slot een ontwerp van een **pamflet** samen en omschrijven concrete knelpunten, cijfergegevens en beleidsvoorstellen.

De studiedag bereikt heel wat leerkrachten, directies, welzijnsactoren, clb's, beleidsverantwoordelijken van het ministerie van Onderwijs en Vorming, LOP-deskundigen en gemeentebesturen.

Pamflet

De overleggroep tienerouders werkt daarop intensief samen aan het formaliseren en stofferen van het **pamflet**: men schrijft aan een inleiding, wie zijn we, de aanleiding, doelstellingen, motivering, cijfergegevens, probleempunten en voorstellen tot wijziging met aandacht voor de huidige situatie en motivering voor wijziging.

Enkele voorbeelden van voorstellen in het pamflet:

- Een stappenplan waarin alle personeelsleden van een school duidelijkheid krijgen over hun verantwoordelijkheden als zij in contact komen met een zwangere leerling;
- Zwangere tienerouders kunnen gebruik maken van onderwijs aan huis;
- Regelgeving rond thuisblijven voor hoogzwangere en net bevallen studenten (cf. arbeidsreglement ook voor de vader die het kindje erkent);
- Een specifiek budget voor onderzoek over de problematiek.

Pamflet voor het bevorderen van gelijke onderwijskansen voor tienerouders 4 mei 2011

Nood aan wijziging in de regelgeving!

Op initiatief van het LOP Oostende- Middelkerke Secundair, in samenwerking met de overleggroep voor tienerouders Oostende en het stadsbestuur van Oostende, sommen de aanwezigen, onder leiding van Marjolijn De Wilde (Centrum voor Sociaal Beleid - Universiteit Antwerpen), op de studiedag van 14 oktober 2010 'Een tienermoeder en/of vader in de klas, niet iedereen zei proficiat' de onderstaande probleempunten op. Tevens reiken ze een aantal voorstellen van wijzigingen in regelgeving aan.

Als voorzitter van het LOP Oostende – Middelkerke Secundair vragen wij het pamflet in overweging te nemen bij de ontwikkeling van uw beleid.

Hoogachtend,

Jan Verschaeve.

Actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag

Maart 2012

6.8. Tienermoeders

6.8.1 Doelstelling

- Indijken van de ongekwalificeerde uitstroom bij tienermoeders door de band met school te blijven behouden tijdens de periode van afwezigheid omwille van de bevalling.

6.8.2. Vooropgestelde nieuwe actie

- Tienermoeders die omwille van gezondheidsredenen gerelateerd aan de zwangerschap, de bevalling of de postnatale periode of om bij hun kind te zijn tijdens de kraamperiode, hebben nood aan een homogeen en duidelijk afwezigheidskader. Daarom

onderzoek ik in 2011-2012 of er een **stelsel van moederschapsrust**, gelijkaardig aan het stelsel voor werknemers, kan ingevoerd worden.

- Om de ongekwalificeerde uitstroom van deze doelgroep te verminderen en de band met de school te blijven behouden tijdens de moederschapsrust, onderzoek ik in 2011-2012 de mogelijkheid om het stelsel van **"tijdelijk onderwijs aan huis"** uit te breiden voor deze doelgroep.

Van LOP-signaal naar beleidsprioriteit

Het pamflet zorgt vervolgens ook mee voor de opstart van een **werkgroep binnen het ministerie onderwijs en vorming**. De groep tienermoeders wordt als een bijzondere doelgroep opgenomen in het Vlaamse actieplan 'Spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag'.

Volgende specifieke punten worden opgenomen:

1. Systeem van **moederschapsrust**, nood aan een duidelijk afwezigheidskader.
2. Mogelijkheid onderzoeken om het systeem van **'tijdelijk onderwijs aan huis'** uit te breiden tot deze doelgroep.
3. Doel: verminderen van de ongekwalificeerde uitstroom van deze doelgroep, band met de school blijven behouden tijdens de periode van de moederschapsrust.

De administratie stelt voor om volgende **maatregelen** op te nemen in het **Decreet Rechtspositieregeling** van leerlingen, 1 september 2014:

1. De opmaak van een concreet stappenplan/brochure;
2. De invoering van het recht op moederschapsverlof voor een periode van 10 weken;
3. De invoering van een nieuwe code J: leerlingen met moederschapsverlof zijn regelmatige leerlingen;
4. De tienermoeders kunnen een beroep doen op tijdelijk onderwijs aan huis tijdens het moederschapsverlof.

Hoofdstuk 9: Was het LOP de voorbije tien jaar een belangrijke hefboom in armoedebestrijding? (Emiel Bogemans)

De aanleiding

“Kinderen uit allochtone en kansarme autochtone gezinnen lopen meer dan andere kinderen het risico om geconfronteerd te worden met schoolproblemen zoals leerachterstand, zittenblijven en schooluitval. Ze starten vaak niet met hetzelfde sociaal en cultureel kapitaal waarmee andere kinderen aan hun schoolloopbaan beginnen en hebben het dan ook moeilijker om te beantwoorden aan de verwachtingen die de school hen stelt. Precies omdat ze niet ten volle aan de schoolse verwachtingen voldoen, bestaat de kans dat hun mogelijkheden door de school niet voldoende (h)erkend worden.”

Met deze passage uit de memorie van toelichting bij het Gelijke Onderwijskansendecreet geeft het Vlaams Parlement duidelijk aan waar ze wil dat de LOP's aan gaan werken.

De memorie van toelichting²⁷ gaat verder met te poneren dat *“allochtone en kansarme autochtone gemeenschappen en de integratiesector”* deel moeten uitmaken van het lokaal overlegplatform. *“Een kritische succesfactor voor het lokaal overleg is een gezamenlijke probleemdefiniëring en -aanpak door onderwijsverstrekkers én doelgroep. De betrokken verenigingen moeten erkend zijn door de Vlaamse of lokale overheid”²⁸.*

Door in concreto als het over armoedebestrijding gaat de 'Verenigingen waar armen het woord nemen' op te nemen in de LOP's, wordt al van bij de start van de werking in 2002 een belangrijk statement gemaakt.

Door de jaren heen houden onderwijsbeleidsmakers het thema 'onderwijs en armoede' hoog op de agenda. Denken we maar aan de invoering van de maximumfactuur in het basisonderwijs op 1 september 2008. Of aan het inschrijven van het principe van kostenbeheersing in het secundair onderwijs als prioriteit voor de LOP's en de toekenning van een sensibiliseringsopdracht aan de Koning Boudewijnstichting door toenmalig minister Vandenbroucke.

Tot vandaag blijven kostenbeheersingsvraagstukken prominent op de agenda: de maximumfactuur in de eerste graad secundair onderwijs, het gebruik van multimedia in de klas (laptops, tablets ...), digitale handboeken, onbetaalde rekeningen, de opname van kennis over armoede in het curriculum van de lerarenopleiding ...

Ondertussen groeide het thema (kinder-)armoede uit tot een kernopdracht van zowat elke overheid.

27 Memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet betreffende Gelijke Onderwijskansen-I, Vlaams Parlement 29 maart 2002, p.1.

28 P.19.

Wat leren we uit tien jaar LOP-werking?

Op de VLOR-AgODi studiedag van 15 maart 2013 bekijkt Werkwinkel 8 of het LOP de voorbije tien jaar een belangrijke hefboom is geweest in de armoedebestrijding. De 25 deelnemers aan de workshop buigen zich over vier vragen die door de organiserende begeleiders diversiteit met behulp van verschillende methodieken in evenveel *Denkoefeningen* gegoten worden.

Denkoefening 1

Waarom werken LOP's rond armoede? Wat zijn aanleidingen, redenen en motieven? Wat borrelde aan de basis?

Breed maatschappelijk wordt aanvaard dat onderwijs een belangrijke hefboom kan zijn naar meer gelijke kansen. Een goede opleiding en een goed diploma bieden **perspectief**, soms het enige, om de (kans-)armoede achter zich te laten. Tegelijkertijd wordt ons **rechtvaardigheidsgevoel** aangesproken: waarom zouden we meer of minder kansen geven aan bepaalde doelgroepen en hen uitsluiten om volwaardig te kunnen participeren aan onze maatschappij? De (h-)erkenning van het gegeven 'armoede' maakt het **noodzakelijk** er iets aan te doen. Een gelijke kansenbeleid richt zich in de eerste plaats op de zogenaamde '**zwaksten**'.

Ouders worden in onderwijs rechtstreeks en zeer concreet geconfronteerd met de **realiteit**: onderwijs kost geld en schoolkosten zijn vaak te hoog, met onbetaalde facturen tot gevolg. Financiële en andere drempels zorgen voor een **ongelijke toegang** voor mensen in armoede. De **noden** van ouders liggen niet altijd prioritair bij onderwijs want hun vaak precaire situatie zorgt voor andere, meer dringende bekommernissen.

Onderwijsactoren zijn zich bewust van de belangrijke maatschappelijke rol die ze te vervullen hebben en willen overleg en initiatieven om de **deskundigheid** van het (toekomstige) personeel te verhogen. Daarnaast moet elke school en elk personeelslid beseffen dat armoede een **risicofactor** is voor het doorlopen van een succesvolle schoolloopbaan. Er moet al veel aandacht gaan naar de **voorschoolse** opvang en we mogen zeker niet de fout maken om armoede te zien als uitsluitend een kostenprobleem. Armoede en uitsluitingsmechanismen of drempels zijn **meer dan 'kosten op school'**.

Verenigingen waar armen het woord nemen zijn onontbeerlijk bij het maken van afspraken of het organiseren van activiteiten rond armoede. Vandaar hun **cruciale** rol in de LOP's. Ze krijgen de kans om de **stem te laten horen** van een doelgroep die tot dan niet of eerder sporadisch gehoord werd. Tegelijkertijd zetten ze de voor hen belangrijke thema's en items op de LOP-agenda's. Zo **empoweren** ze niet alleen hun eigen impact, maar **inspireren** ze menig overleg met concrete feiten en getuigenissen. De LOP's en hun verschillende stuur-, focus- en werkgroepen bieden daartoe het **juiste kanaal**.

Denkoefening 2

Wat hebben we gedaan? Welke realisaties zijn er? Welke rode draden zien we?

Tijdens die tien jaar wordt er in de LOP's op vier fronten gewerkt: sensibilisering rond het thema armoede, deskundigheidsbevordering voor alle stakeholders, het schoolbeleid vanuit armoede-perspectief en acties voor en met de doelgroep.

Sensibilisering

In de meeste LOP's worden initiatieven ontwikkeld om het thema armoede vooraan op de agenda te krijgen. Vaak gaat dat gepaard met bevragingen van ouders en/of van scholen over onbetaalde en openstaande schoolrekeningen. Maar tegelijk ook over de aanwezigheid en herkenbaarheid van gezinnen en leerlingen in preciaire situaties en armoede op school en in de klassen. In armoede-effectenrapporten wordt de analyse gedeeld met alle betrokkenen.

Codes over schoolkosten en kostenbeheer, charters voor goede communicatie met ouders (over bijvoorbeeld onbetaalde rekeningen), engagementsverklaringen ... zijn vaak de eindproducten van de talrijk opgezette sensibiliseringscampagnes. Even zoveel affiches, muurplaten, kalenders, bladwijzers ... en andere reflectie-instrumenten worden ontwikkeld.

Deskundigheidsbevordering

Er wordt gretig gebruik gemaakt van de vele aanbieders van vormingsactiviteiten voor schoolteams, ouderwerkings, leerlingen en andere LOP-partners om dagelijkse besturen, werkgroepen of algemene vergaderingen te stofferen. Getuigenissen, kennisdeling en bewustmaking rond het voeren van een (kans-)armoedebeleid staan daarbij centraal.

Schoolbeleid

Scholen houden intervisies over het voeren van een kostenbeheersingsbeleid en herbekijken de bijdrageregelingen in hun streven om tijdig duidelijke en betaalbare schoolrekeningen te kunnen communiceren.

Enkele schoolbesturen gaan ver om samen met hun scholen een kostenbeleid te voeren en leggen zelf beperkingen op: maximale kosten voor fotokopies of daguitstappen, of experimenteren met een eigen maximumfactuur.

Tussen de verschillende LOP-partners maakt men schoolondersteunende afspraken in bijvoorbeeld een wijkgebonden overleg over concrete hulpverlening voor gezinnen in preciaire omstandigheden. Occasioneel overleg met OCMW, CAW, welzijnswerk, Cel Armoedebestrijding, scholen en andere organisaties groeit vaak uit tot een structureel gegeven.

Daarnaast kunnen vaak nog ondersteunende maatregelen genomen worden in samenwerking met het flankerend onderwijsbeleid. In heel wat regio's putten scholen uit een steunfonds of iets soortgelijks. Zo kunnen ze hun welkome inspanningen naar preciaire gezinnen voortzetten.

Acties voor en met de doelgroep

Ondertussen bieden de meeste scholen spontaan of op vraag aan ouders in armoede betalingsfaciliteiten aan. In veel situaties worden regelingen getroffen via solidariteitskassen of iets vergelijkbaars.

In afwachting van de automatische toekenning van de schooltoelagen wordt er in vele LOP's flink gemobiliseerd: vrijwilligersteams helpen mee de aanvragen in te vullen, de infomobiel van de Vlaamse Gemeenschap trok van (kansarme) wijk tot wijk, voor het schoolpersoneel wordt vorming georganiseerd en intermediairs worden opgeleid, een doe-het-zelfpakket voor de leerlingen vanaf de derde graad wordt gemaakt ...

Dialogogroepen met de doelgroep (bijvoorbeeld in een wijk of naar een doelgroep zoals Roma) maken afspraken over de toegang tot onderwijs, maar ook tot hulpverlening en welzijnsstructuren.

De LOP's adviseren vaak mee over kansenpassen, cultuurcheques en andere voordeelpassen die soms ook in scholen gebruikt kunnen worden.

Op veel verschillende wijzen dragen LOP-voorzitters, deskundigen en andere LOP-leden een steentje bij in de ondersteuning van de (kans-)armen verenigingen in het LOP: gaande van logistieke ondersteuning bij activiteiten voor LOP-partners, over inleiden en modereren van studiedagen en werkgroepen/rondetafels, of het direct begeleiden van oudergroepen over onderwijs, tot en met het zelf organiseren van voorzieningen (vb. speltheek).

Denkoefening 3

Welke toekomstmogelijkheden zien we?

Via een SWOT-bevraging wordt er tijdens de werkwinkel gepeild naar de mogelijkheden op procesmatig, methodisch en samenwerkend vlak.

Denkoefening 4

Wat zijn de resultaten op lange termijn? Wat willen we consolideren na tien jaar LOP's?

Sensibiliseren rond armoede, in al zijn vormen, en op alle echelons is in de meeste LOP's een belangrijke opdracht. De focus is verschoven van de oorspronkelijke toegang van de schoolkosten en onbetaalde facturen, naar het zichtbaar maken van het hele netwerk waarin de mensen in armoede zich bewegen. Zonder de schoolkosten te vergeten, wordt stilaan gefocust op de maatschappelijke kwetsbaarheid van gezinnen in armoede en de gevolgen daarvan op de schoolloopbaan van de kinderen.

Er werden in verschillende LOP's al heel wat instrumenten en producten ontwikkeld om rond het thema armoede aan de slag te gaan. Er is dus al heel wat voor handen!

Een sterk punt is het feit dat mensen in armoede zelf ook deelnemen aan overlegorganen en zelf zo mee een stempel drukken op de gekozen richtingen waarin gewerkt wordt. Enerzijds versterken en ondersteunen we op die manier de mensen in het ontwikkelen van nieuwe vaardigheden, anderzijds leren we zelf als LOP-partner zeer veel uit de contacten en groeit het wederzijds begrip.

Codes, charters en andere engagementsverklaringen zijn een belangrijke eerste stap. Na een tijd moet er echter verdergegaan kunnen worden met eventueel bindende afspraken of op zijn minst meer sociale stimulering en controle. De LOP's kunnen alleen vragen om de gemaakte afspraken loyaal uit te voeren.

De impact van de maximumfactuur in het basisonderwijs is niet te onderschatten. Scholen gaan er creatief mee aan de slag om binnen het kader te werken. Anderen proberen nog ietsje verder te gaan in de inspanning en leggen zichzelf grenzen op. Voorzichtige experimenten met maximumbedragen in de eerste graad van het secundair onderwijs doet ook daar het beste verhoppen.

De steun- en participatiefondsen vanuit scholengemeenschappen en/of het flankerend onderwijsbeleid geven naast een zicht op de onbetaalde facturen ook een beeld van de precaire omstandigheden waarin gezinnen leven. We mogen die kans niet laten voorbijgaan om die gezinnen in contact te brengen met extra begeleiding of ondersteuning van externe diensten en organisaties.

Voordeelpassen allerhande zijn nuttig en wenselijk. Toch blijft de uitdaging om het bestaan ervan bij de juiste doelgroep kenbaar te maken. De bekendmaking kan ook een stuk gebeuren via scholen en info bij de inschrijving.

Zoals een deelnemer aan de workshop zei: "de vlam is aangestoken en het is ook aan ons om het vuur brandend te houden."

	Sterktes	Zwaktes	Kansen	Bedreigingen
Proces	<ul style="list-style-type: none"> - de verenigingen komen zelf sterk uit de hoek: • met dossiers waarin ook onderwijs zich kan vinden • ze spreken de LOP's aan - probleem van onbetaalde facturen staat op agenda van directies (vooral in TSO/BSO): • solidariteit directies leidt tot eigen schoolparticipatiefonds • veralgemeend via het LOP • gevoed door sensibiliseringsacties naar leerkrachten - scholen werken aan eigen aanpak om goed om te gaan met de maximumfactuur - armoede wordt bespreekbaar in het LOP: partners willen ervaringen delen en samenwerken - van curatief naar preventief • armoede wordt niet meer alleen geïdentificeerd • ook preventieve acties 	<ul style="list-style-type: none"> - stellingenoorlog dreigt: • leerkrachten versus 'armen' • ongelukkige opmerkingen over gsm, tv, auto ... - soms moeilijk om tot gemeenschappelijke afspraken te komen - er zijn grenzen aan de sensibilisering (door het LOP), bv. via charter of code: • vrijblijvend karakter en daar stopt het soms • autonomie van schoolbesturen om er iets mee te doen • het zet scholen niet automatisch in beweging 	<ul style="list-style-type: none"> - charters e.d. zijn een vertrek- en geen eindpunt - de mate waarin de verenigingen bezig zijn met het thema onderwijs is een kans en mag men niet laten schieten! - de mate waarin overheden bezig zijn met het thema armoede - goede voorbeelden trekken aan en verhogen de sociale controle om deel te nemen bv. schoolparticipatiefonds 	<ul style="list-style-type: none"> - dat het een opdracht van het LOP is - vooroordelen van de LOP-leden - gebrek aan kennis van armoede

	Sterktes	Zwaktes	Kansen	Bedreigingen
Methode	<ul style="list-style-type: none"> - bevragingen bieden herkenning - bevragingen door leerlingen zijn hefboom voor afspraken met scholen - charter en ondertekende afspraken die heel concreet zijn, werken sociaal dwingend - specifieke acties en opvolging in leerlingraden, schaduwkabinetten en andere overlegorganen houden het thema bespreekbaar en 'warm' - naar een zo groot mogelijk draagvlak streven: <ul style="list-style-type: none"> • globaal (alle LOP-partners) • niet alleen niveau directie • ook leerkrachten en leerlingen - positieve ervaringen met getuigenissen en opgeleide ervaringsdeskundigen 	<ul style="list-style-type: none"> - de resultaten van vorming en wat er daarna mee gebeurt zijn moeilijk te meten/op te volgen - geen zicht op wat er met de producten gebeurt (bv. lessenpakketten, stappenplan ...) - binnen een LOP zetten vormingen niet gemakkelijk aan tot veranderingen - vormingen hebben een beperkt effect: <ul style="list-style-type: none"> • een kiem van interesse is noodzakelijk • alle lokale partners moeten worden gemobiliseerd 	<ul style="list-style-type: none"> - alle mogelijke (meerdaagse) vormen voor scholen, directies, personeel rond armoede en armoedebeleid in scholen - alle mogelijke vormen, infosessies, dialooggroepen met en voor verenigingen waar armen het woord nemen rond onderwijs - opentrekken van thema armoede: het is meer dan kosten 	
Samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> - groot engagement van verenigingen en hun vrijwilligers, ervaringsdeskundigen om mee rond de tafel te zitten 	<ul style="list-style-type: none"> - niet bij alle verenigingen staat onderwijs bovenaan op prioriteitenlijst 	<ul style="list-style-type: none"> - aandacht voor eenvoudige effecten: <ul style="list-style-type: none"> • bij onderwijs • bij LOP • bij samenwerking LOP-welzijnstad-OCMW... <p>- cruciaal om alle partijen aan het woord te laten</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vaak gesteund op vrijwilligerswerk met zijn beperkingen - erkenning, statuut en werk voor ervaringsdeskundigen

Besluit

Dat de LOP's een grote bijdrage geleverd hebben de voorbije tien jaar in het bestrijden van de (kinder)armoede zal u hen niet horen zeggen. Waar ze wel een hefboom in zijn, is in het sensibiliseren, bewust maken en het appelleren aan alle betrokkenen over armoede en maatschappelijke kwetsbaarheid en de impact ervan op onderwijs.

De vele goede voorbeelden over alle mogelijke deelaspecten van armoede in relatie tot onderwijs bewijzen de gedrevenheid en goede wil om succesvolle schoolloopbanen te garanderen én om dat in overleg te doen. In een volgende periode moeten de LOP's de genomen initiatieven grondig evalueren en actualiseren waar nodig.

Als we daarbij kunnen blijven rekenen op de enthousiaste en deskundige medewerking van de verenigingen waar armen het woord nemen en mensen in armoede zelf, dan zal de af te leggen weg wel even lang zijn, maar zijn we zeker dat we samen in de juiste richting lopen!

Hoofdstuk 10: Van LOP-lid tot LOP-voorzitter *(Magda Vercauteren, Hubert Buys en Paul Vercruysse, Patrick Vanspauwen (Red.))*

“Je wordt eerst aangezocht, dan gevraagd en dan ... nog eens gevraagd. Maar meestal weet de uitverkoren kandidaat LOP-voorzitter niet echt wat hem te wachten staat!”

Durf bovenstaand citaat wel enigszins te nuanceren. Sommige kandidaat-voorzitters zijn immers al lid van het dagelijks bestuur of de algemene vergadering voor ze het voorzitterschap opnemen. Zij weten soms maar al te goed waar het LOP voor staat. Met heel veel goede wil en tonnen overtuiging gaan ze vervolgens een ander engagement aan binnen hun LOP. Bij de viering van tien jaar LOP's nemen drie voorzitters in deze situatie het woord. Magda Vercauteren, Paul Vercruysse en Hubert Buys komen via hun zitje in het LOP op de voorzittersstoel terecht. Alle drie zijn ze lid van het dagelijks bestuur en als dusdanig al goed ingewerkt.

Even kennismaken

Magda Vercauteren: *“Ik was coördinerend directeur van een scholengemeenschap secundair onderwijs in Sint-Niklaas. Als directeur van een TSO/BSO-school was ik lid van het dagelijks bestuur van het LOP. Ik ben nu bijna een jaar gepensioneerd en sinds begin 2013 ben ik voorzitter van het LOP Sint-Niklaas Basisonderwijs en LOP Sint-Niklaas-Temse Secundair Onderwijs. Mijn bijzondere aandachtspunten zijn kansarmoede, kostenbeheersing, de plaatsing van 1B-leerlingen en de toename van OKAN-leerlingen. Mede het inzicht dat dit alleen maar netoverschrijdend aangepakt kan worden, overtuigde me om voorzitter te worden”.*

Paul Vercruysse: *“Ik was directeur van een autonome basisschool en coördinerend directeur van een scholengemeenschap in Menen en zo ook lid van het dagelijks bestuur van het LOP-Menen Basisonderwijs. Ik blik verder terug op een voorgeschiedenis in werkgroepen rond communicatie met sociaal achtergestelde groepen. Met mijn pensioen moest ik ontslag nemen uit het dagelijks bestuur, maar ik werd al snel opgevestigd als externe deskundige. Sinds 1 januari 2013 ben ik voorzitter”.*

Hubert Buys: *“Ik maakte als provinciaal vertegenwoordiger van de vakbond de installatievergaderingen van de LOP's in Vilvoorde mee en werd lid van het dagelijks bestuur. In Vilvoorde vergadert het dagelijks bestuur van het LOP Basisonderwijs en het LOP Secundair Onderwijs samen door de overlappingen van de mandaten. Twee jaar na de oprichting van het LOP nam de toenmalige voorzitter ontslag. Er volgde een vergeefse zoektocht in het Vilvoordse naar een nieuwe voorzitter, een eenzame deskundige ... Gesterkt door mijn Vilvoordse roots, stelde ik me kandidaat als voorzitter van het LOP Vilvoorde Basisonderwijs en het LOP Grimbergen-Machelen-Vilvoorde Secundair Onderwijs. We zijn nu acht jaar verder. Ondertussen ben ik twee jaar met pensioen. Ik was leraar in Tervuren. Vanuit mijn syndicale achtergrond benadruk ik de meerwaarde van de personeelsafvaardiging in het LOP. Het zijn nog altijd de leerkrachten die in de klas en in de school de gelijke onderwijskansen voor elk kind moeten realiseren. Hun inbreng kan de planlast en de effecten van genomen LOP-afspraken helpen in te schatten.”*

Zo is de samenstelling van het dagelijks bestuur zeer verscheiden. Bij het ene LOP zetelen de directeurs wel en de inrichtende machten niet in het dagelijks bestuur, terwijl in een ander LOP het dan weer de coördinerende directeurs samen met de inrichtende machten zijn. Ook de aanwezigheid in het dagelijks bestuur van schoolopbouwwerk, een integratiedienst en dergelijke verschilt van LOP tot LOP.

Hubert daarover: *“Vanuit de opgedane ervaring kan een nieuwe voorzitter de samenstelling aanpassen of de aanwezigheid van bepaalde leden stimuleren en zo de slagkracht van het LOP vergroten. De voorzitter erft immers ook de afwezigheid van sommige doelgroepen en dan vooral de niet-onderwijspartners. Schrikken de technische agendapunten op het DB en de AV hen af? Of stemden de verwachtingen van die doelgroepen bij de oprichting van de LOP's niet overeen met wat een LOP kan bieden en haken zij daarom teleurgesteld af?”*

“Voorzitter worden in een vertrouwd LOP is voortbouwen op de tradities en rekening houden met de geschiedenis, maar je hebt het voordeel dat je daarmee vertrouwd bent”.

Uitdagingen genoeg

De drie voorzitters ervaren die afwezigheid van de niet-onderwijspartners als een hiaat in hun LOP-werking.

Hubert: *“In Vilvoorde probeer ik de betrokkenheid van de doelgroepen te verhogen door naar hen toe te stappen om hun specifieke noden weer op de LOP-agenda te krijgen”.*

Paul: *“In Menen kies ik voor concrete thema's en acties. Ik ga voor een pragmatische aanpak en directe betrokkenheid en verantwoordelijkheid via werkgroepen. Het dagelijks bestuur blijft weliswaar de plaats waar de beslissingen worden genomen. De leden van het dagelijks bestuur stellen per twee een onderwerp voor. Daarna is er ruimte voor discussie. Voorbeelden van thema's zijn: (de)regulering van het onderwijs, gevolgen van homogene of heterogene samenstelling van de school- en klasbevolking, diversiteit en draagkracht van de school, concentratiescholen of sociale mix ... Op de AV worden de thema's besproken aan interactieve tafels. Ik hecht veel belang aan de informele contacten: een receptie en broodje als afronding. Naast de niet-onderwijspartners zijn de schoolbesturen de grote afwezigen. De werkgroepen zijn wel zeer actief, al blijven ook daar de verenigingen waar armen het woord nemen en de ouderverenigingen vaak afwezig”.*

Magda: *“In Sint-Niklaas ervaar ik een groot verschil tussen de aanwezigheid van doelgroepen in het BaO en SO. Het LOP BaO betreft er verschillende verenigingen waar armen het woord voeren in zijn werking. Een omgevingsanalyse legt dikwijls de noden van een bepaalde bevolkingsgroep bloot en is dan de aanleiding voor nieuwe acties”.*

De drie voorzitters delen in hun analyse dat de betrokkenheid in het BaO, zowel van scholen, niet-onderwijspartners als van bepaalde doelgroepen makkelijker te verwezenlijken is dan in het SO. Ze zien dat als niet zo verwonderlijk, gezien de verwevenheid van basisscholen met de buurt. In een LOP SO zien ze een nauwere betrokkenheid van TSO/BSO-scholen, dan van ASO-scholen.

Hubert: *“In Vilvoorde is het één van de werkpunten van voorzitter en deskundige om 'op visite' te gaan in de scholen. Een rondleiding en koffie helpen om makkelijker in overleg te gaan over de aanpak van bekommernissen”.*

Voor elke LOP-voorzitter is de terugkoppeling naar de scholen zeer belangrijk. Elke voorzitter zoekt naar een eigen manier om die doorstroming van ideeën en afspraken te verbeteren en te verzekeren. Paul, Magda en Hubert benadrukken verder het belang van de contacten en de samenwerking met de lokale overheid.

Voor Magda, Paul en Hubert is er ook na tien jaar LOP nog veel werk aan de GOK-winkel. Een overlegplatform kan niet zomaar concrete resultaten op tafel leggen. Elk resultaat vraagt inspanning en veel overleg. Magda blikt voor Sint-Niklaas met tevredenheid terug op de alertheid van de directeurs voor de schoolkosten. Ook voor Paul en Hubert is dat een aandachtspunt. Voor alle drie is de samenwerking en het vertrouwen tussen de partners zeer belangrijk om te doen wat een LOP hoort te doen.

De voorzitter staat niet alleen

Magda: *“We mogen hier zeker de rol van de LOP-deskundige niet vergeten te vermelden: de evidente onmisbaarheid zelve. Het moet vooral klikken tussen voorzitter en ondersteuner. Het is de taak van de voorzitter om tijdens de vergaderingen de focus te houden op het creëren van betere onderwijskansen voor heel wat kinderen. De voorzitter moet het vertrouwen tussen de mensen binnen het dagelijks bestuur telkens bevestigen en moet zich neutraal opstellen. Hierdoor kan de voorzitter schermutselingen voorkomen en een bemiddelende rol blijven spelen”.*

Paul: *“We mogen niet vergeten dat het draait om gelijke onderwijskansen voor alle kinderen. Om dat te waarborgen, vertrouw ik op een goede samenwerking met de LOP-deskundige. Zelf stel ik me open, objectief en verzoenend op. Ik zoek naar wat ons bindt, toon empathie, geef iedereen aandacht. Ik zie het zeker niet als een nadeel dat ik een grote betrokkenheid had en heb bij het onderwijs. Ik fungeer als vertrouwensfiguur voor de coördinerende directeurs. Ik vind het belangrijk dat zij deel uitmaken van het DB. LOP-voorzitter zijn, beperkt zich bij mij echter niet tot DB en AV. Ik investeer ook zelf veel tijd in de werkgroepen.*

“Wellicht heeft een voorzitter die tevoren al in het LOP zetelde een voorsprong, maar elke andere voorzitter zal zich in wat hierboven staat zeker herkennen. Nieuwkomers hoeven zich dus zeker niet te laten afschrikken om de volgende tien jaar van het LOP mee te beleven.”

Als afsluiter

“Grasduinen in 10 jaar LOP”

Speech van Vic Anciaux op de AgODi-dag (6/12/2012)

Mijnheer de administrateur-generaal,

Dames en heren,

I. Inleiding

Dit wordt geen wetenschappelijk betoog. Ik ben geen denker die doet. Ik ben een doener die denkt.

Ik ben steeds actief geweest in het maatschappelijke leven. Eerst 33 jaar als politicus, waarvan ongeveer 11 jaar als lid van de Belgische en later van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering. Daarna als vrijwilliger in allerlei sectoren, hoofdzakelijk in de sociale en gezondheidssectoren en, als amateurtoneelspeler, in het artistieke kader van het theater.

Als vrijwilliger ben ik tevens 14 jaar voorzitter geweest in kader van het Nederlandstalige onderwijs in Brussel, met name in het volwassenenonderwijs betreffende de taallessen Nederlands aan volwassen migranten, en als voorzitter van het overleg inzake het non-discriminatiepact en daarna van het lokaal overlegplatform van het secundair onderwijs in Brussel, inzake de toepassing van het GOK-decreet.

De aanwezigen in de zaal zijn eerder jongere krachten, in vergelijking met mezelf zelfs zeer jonge. U leeft uiteraard in het heden. U geeft het beste van uzelf ten dienst van het onderwijs in Vlaanderen en Brussel.

Staat u me desalniettemin toe bij het grasduinen over tien jaar LOP-werking, even terug te keren naar het onderwijsbeleid vóór het GOK-decreet om het in een ruimer kader te plaatsen.

II. Het verhaal van Gelijke Kansen in Onderwijs

Het GOK-decreet zoals we dat vandaag kennen, is niet zomaar uit de lucht komen vallen. Er gaat een hele geschiedenis aan vooraf die ik kort wil schetsen.

In 1989: Het Rapport D'Hondt

Van 1989 tot 1993 was mevrouw Paula D'Hondt, koninklijk commissaris voor het Migrantenbeleid. Het novemberrapport van 1989 legde de basis voor het Belgische en later Vlaamse integratiebeleid.

- Vlaanderen = multicultureel
- Integratie en samenlevingsproblemen dienen aangepakt te worden via bestrijding van de kansarmoede, zowel bij autochtone als allochtone jongeren.
- Begrippen achterstand, achteruitstelling en culturele eigenheid krijgen een centrale betekenis in het onderwijsbeleid, met een duidelijk omschreven 'doelgroep', namelijk de kansarmen.

In 1991 : Het onderwijsvoorrangsbeleid (OVB)

- Doel: het versterken van de integratie en het verhogen van het onderwijssucces van de allochtone leerlingen. OVB pakt deze problematiek voor het eerst op een coherente wijze aan.
- Het OVB evolueerde
- naar een doelgroepenbeleid, namelijk voor de kansarme allochtone leerlingen
- naar een financiering die gebaseerd was op de proportionele aanwezigheid van de doelgroep in de school.

Het OVB werd aangevuld met het project '**Zorgverbreding**', met als

doel: preventief werken rond kansarme autochtone leerlingen, die in hun onderwijs bedreigd zijn.

Vanaf 1995 worden het OVB en het project ZVB meer en meer op elkaar afgestemd. In 2001 worden ze geïntegreerd in het gelijke onderwijskansenbeleid.

In juni 2002 wordt dan het GOK-decreet goedgekeurd (met speciale aandacht voor kansarmoede).

Vóór het bestaan van het GOK-decreet en de Lokale Overlegplatforms was er al een speciaal overleg tussen de verschillende onderwijsgeledingen: *het non-discriminatiepact*.

III. Het non-discriminatiepact

Op 24 november 1991 kende Vlaanderen zijn 'Zwarte Zondag' met de doorbraak van extreem-rechts.

Of het één met het ander te maken heeft, weet ik niet, maar feit is dat de VLOR in 1992 het voorstel deed om een dwingend 'non-discriminatiepact' af te sluiten. De geesten waren in die tijd nog niet rijp voor iets 'dwingends' en het werd herleid tot een gemeenschappelijke '**verklaring**' inzake een non-discriminatiebeleid in het onderwijs.

Ze werd op 15 juli 1993 ondertekend door de onderwijsnetten en -koepels en de Vlaamse minister van Onderwijs. De vakbonden, ouderverenigingen, de PMS- centra sloten er zich bij aan.

Gelijke onderwijskansen voor allochtone leerlingen

De doelstellingen:

(1) Gelijke onderwijskansen bieden aan elk kind, ongeacht de herkomst, dus ook de allochtone kinderen.

Dit streven vereist samenwerking, verdraagzaamheid, overleg, interculturele uitwisseling en concrete betrokkenheid van alle geledingen van het onderwijs, hoofdzakelijk op het *lokale niveau*.

De uitgangspunten zijn:

- De Vlaamse samenleving is onomkeerbaar multicultureel;
- De evidente spanningen die eruit voortvloeien hangen nauw samen met kansarmoede (zowel bij de autochtone als de allochtone leerlingen);
- Het migrantenbeleid beoogt 'integratie', dit wil zeggen 'inpassing', het onderwijs heeft hierin een rol te spelen;
- De scholen hebben in dit verband te weinig aandacht voor een spreidingsbeleid dat gelijke onderwijskansen garandeert;
- Het intercultureel aspect maakt inherent deel uit van de kwaliteit van het onderwijs, dus van het opvoedingsproject.

Vervolgens stelde men vast dat migrantenkinderen in het **beroepsonderwijs** oververtegenwoordigd zijn en dat het rekruteringsveld van het secundair onderwijs de gemeentegrenzen overstijgt.

Vandaar dat er **op 9 juli 1996** een addendum over het secundair onderwijs aan de verklaring werd toegevoegd.

(2) Er zijn twee luiken aan deze verklaring

- Zowel de leerkrachten als de leerlingen moeten zich inzake gelijke onderwijskansen voor allochtone leerlingen bewuster opstellen.
- Het toelatingsbeleid moet tot een meer evenredige aanwezigheid van de doelgroep leerlingen in de scholen leiden.
-

(3) Het netoverschrijdend gemeentelijk overleg tussen de schoolbesturen

De doelgroep leerlingen zijn de leerlingen:

- van wie de grootmoeder niet in België geboren is en niet in het bezit is van de Belgische of de Nederlandse nationaliteit door geboorte, en
- van wie de moeder ten hoogste tot het einde van het schooljaar, waarin zij de leeftijd van 18 jaar bereikte, onderwijs heeft genoten.

Alle overeenkomsten gaan over een toelatingsbeleid op het niveau van de gemeente. Ze vertrekken allemaal van één basisafpraak: alle leerlingen zijn in alle scholen welkom.

Het overleg in het **basisonderwijs** streeft naar een aanwezigheid in elke school van allochtone en autochtone kinderen in een verhouding die overeenstemt met deze in de gemeente. **Concentratiescholen** moeten worden voorkomen. Zij krijgen extra ondersteuning.

In het **secundair onderwijs** zijn toelating en spreiding onlosmakelijk verbonden met de **studiekeuze**. Vastgesteld wordt dat de allochtone kinderen oververtegenwoordigd zijn in studierichtingen die weinig uitzicht bieden in het latere beroepsleven. Het studiekeuzeproces moet nadrukkelijk begeleid worden.

IV. Het GOK-decreet van 28 juni 2002 dat vanaf 1 september 2002 van kracht wordt

Het non-discriminatiepact was te vrijblijvend en heeft de etnische segregatie in het onderwijs niet kunnen indijken. Alle plaatselijke en tijdelijke projecten maken plaats voor de bepalingen van één decreet. Met speciale aandacht voor jongeren uit kansarme milieus.

(1) Het oorspronkelijke GOK-decreet

Het GOK-decreet zoals het in juni 2002 wordt goedgekeurd, bevat drie krachtlijnen:

- Het inschrijvingsrecht
- De oprichting van LOP's
- Het extra ondersteuningsaanbod: extra omkadering op basis van een aantal GOK-indicatoren (ouders behoren tot de trekkende bevolking, de moeder heeft geen diploma SO, de leerling wordt tijdelijk of permanent buiten het eigen gezinsverband opgenomen, het gezin ontvangt een schooltoelage, de thuistaal is niet het Nederlands)

Praktisch betekent het inschrijvingsrecht dat de school ELK kind dat voldoet aan de algemene voorschriften en van wie de ouders het pedagogisch project en het schoolreglement aanvaarden, **MOET inschrijven**.

Weigeringen zijn maar mogelijk als er geen plaats meer is (rekening houdende met de voorrangscategorieën) en in het geval dat de leerling definitief uit de school is uitgesloten.

In bepaalde gevallen wordt de leerling wel ingeschreven, maar naar een andere school **doorverwezen**.

Deze inschrijving gebeurt in volgorde van de aanbieding, dus in chronologische orde, volgens het principe '**wie eerst komt, eerst ingeschreven**'.

(2) Het 'eerst-komt, eerst-maalt'-principe wordt bijgestuurd

Al heel snel wordt echter duidelijk dat het '**eerst komt, eerst maalt**'-principe, waarop geen uitzonderingen mogelijk waren, niet echt houdbaar is.

O.a. onder druk van de Nederlandstaligen in Brussel en van ouderverenigingen worden twee uitzonderingen ingevoerd:

- De voorrangrechten voor de Nederlandstalige kinderen in Brussel
- Voorrang voor broers en zussen in alle scholen in Vlaanderen en Brussel.

Beide voorrangregels gaan vanaf het schooljaar 2005-2006 in.

Daarnaast **kunnen** scholen vanaf 2005 (basisonderwijs en 1e graad secundair onderwijs) actief ingrijpen in het inschrijvingsbeleid door een bijkomende voorrangregeling te voorzien (geen verplichting!) voor leerlingen die aan minstens één GOK-indicator voldoen.

Scholen die veel kansarme leerlingen hebben, kunnen onder bepaalde voorwaarden voorrang geven aan leerlingen die niet aan GOK-indicatoren voldoen. Het doel is uiteraard om een beter evenwicht te bereiken.

(3) De experimentele aanmeldingsprocedure

Na een tijd blijkt dat aan het 'eerst komt, eerst maalt'-principe nog één en ander bijgeschaafd kan worden. Iedereen herinnert zich allicht nog de beelden met kampeertoestanden aan scholen. Ouders die buitensporige inspanningen doen om hun kind in een bepaalde school ingeschreven te krijgen.

Dit staat natuurlijk haaks op elk mogelijk gelijkheidsbeleid. Want uiteraard kan niet iedereen het zich veroorloven om een week of langer voor een school te kamperen of te laten kamperen.

Zo krijgen de LOP's voor de inschrijvingen van het schooljaar 2009-2010 en 2010-2011 de mogelijkheid om met *experimentele aanmeldingsprocedures* te experimenteren. Op die manier wil men de effecten van de gekozen procedure evalueren met het oog op een correcte beoordeling. Aanmelden kan gebeuren via een *callcenter* of een *webapplicatie*.

(4) Bijsturing voorrangregels

Vanaf het schooljaar 2011-2012 wordt het percentage voor de voorrang aan Nederlandstalige kinderen in Brusselse Nederlandstalige scholen op minimum 55% vastgelegd. Er is tevens een bewijslast opgenomen: als een kind tot de Nederlandstalige voorrangsgroep wil behoren, moet één van beide ouders bewijzen Nederlandstalig te zijn via een Nederlandstalig diploma, een attest (minstens niveau B1) van het Huis van het Nederlands enz.

Er is trouwens nog een voorrangregeling bijgekomen voor de leerlingen die al dan niet voldoen aan de *GOK-indicatoren*.

Het GOK-decreet is dus geen statisch gegeven. Door toetsing aan de praktijk is bijsturing mogelijk geweest.

V. De werking van het LOP in de praktijk

Ik kan enkel spreken uit mijn ervaring als voorzitter van het LOP SO Brussel (en voordien als voorzitter van het lokaal overleg inzake het non-discriminatiepact).

Ongetwijfeld zal de werking van elk lokaal overlegplatform verschillend zijn, naargelang het een grote of kleine gemeente is. Al dan niet met een beleidsplan dat met de gemeentelijke overheid werd besproken of samen opgesteld. Veel hangt ook af van de personen die de instellingen in het LOP vertegenwoordigen.

In Brussel durf ik te zeggen dat er meestal een wil tot samenwerking is, in elk geval als het gaat over belangrijke aangelegenheden. Over bijkomstige, ondergeschikte dingen kan er soms een oplopende oneensgezindheid zijn.

Toch ben ik niet blind voor een aantal pijnpunten:

- De zgn. vrije schoolkeuze blijft voor sommigen een struikelblok.
- De inbreng van de niet-onderwijspartners zou groter mogen zijn.
- De institutionele minderheidspositie van het GO! (1 Scholengroep) tegenover het vrij gesubsidieerd onderwijs met verscheidene inrichtende machten schept soms wrevel.

De themagroepen die specifieke onderwerpen van het beleidsplan behandelen, zijn al te zeer

ondergeschikt aan de volle aandacht die naar het inschrijvingsbeleid gaat. Komt daarbij dat deze aangelegenheid als gevolg van de aangewende aanmeldingsprocedures erg technisch is.

Nochtans zijn bepaalde thema's van het hoogste belang. Zij verdienen meer aandacht, meer overleg om oplossingen te vinden. Ik noem:

- het spijbelen en de time-out-projecten,
- de problematiek van de anderstalige nieuwkomers,
- de hervorming van het secundair onderwijs,
- de 'brede' school,
- de taal in het onderwijs,
- de voortschrijdende internationalisering en het multicultureel karakter van de schoolpopulatie,
- de armoede en het onderwijs.

Ik wil dieper ingaan op de drie laatstgenoemde aangelegenheden. Ik wil helemaal niet betuttelen, maar toch durf ik dienaangaande uw bijzondere aandacht te vragen. Beschouw ze als mijn *boodschap alvorens van u en van mijn voorzitterschap afscheid te nemen.*

1° Het Nederlands als onderwijstaal

De onderwijskoepels verdedigen het gebruik van het Nederlands op school. Als zij hiermee de *onderwijstaal* bedoelen, dan hebben ze natuurlijk gelijk.

Er zijn in de loop der tijden experimenten met de *thuis taal* geweest. Het bekendste is het OETC-project (Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur) van Foyer Brussel dat in 2011 werd stopgezet. Er is ook het project met het Turks in Gent. De eerste resultaten hiervan raken bekend en het wordt duidelijk dat *respect hebben voor de thuis taal* (zonder ze te onderwijzen) het welbevinden van de leerlingen sterk verhoogt. En een goed welbevinden leidt tot positieve leermotivatie, wat ook het Nederlands enkel ten goede kan komen.

Het is bijgevolg een goede evolutie dat de geesten stilaan rijpen en men de waarde van de thuis taal op school erkent, maar niet, ik herhaal, als 'onderwijstaal'. In die zin is het een verkeerd signaal het gebruik van de thuis taal op de speelplaats onder dreiging van straf te verbieden. Dit doet me denken aan de kwalijke tijd dat het spreken van het Nederlands gestraft werd in de Vlaamse scholen.

Ik ben ervan overtuigd dat het bijzonder nuttig zou zijn dat deze discussie in het lokaal overlegplatform aan bod zou komen. De rechtstreeks betrokken instanties zouden de beleids mensen alzo kunnen informeren en hen helpen bij hun beslissing.

2° De internationalisering van onze gemeenschap en het multicultureel karakter van de schoolpopulatie en de samenleving.

We kunnen er niet naast kijken. Onze samenleving verkleurt en wel in een redelijk tempo. Het duidelijkst wordt dit in de steden en zeker in Brussel.

De bevolking neemt er gestadig toe. In 2011 stond het aantal inwoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op meer dan 1,1 miljoen. En in 2060 zal Brussel, volgens het federaal Planbureau anderhalf miljoen inwoners tellen. In 2020 zullen er trouwens al 170.000 inwoners bij komen. Welnu,

deze bevolkingstoename zal in grote mate een gevolg zijn van de internationale immigratie en de natuurlijke aangroei van de inwoners van vreemde oorsprong. De Brusselaars van vreemde afkomst zullen dan een serieuze meerderheid vormen.

Mag ik overigens opmerken dat de multiculturele realiteit al in 2000 als onderdeel van de Brusselse identiteit om de twee jaar gevierd wordt in de **Zinneke Parade**. Vanuit de onderbuik van de stad schaart zich dan een leger van mensen, vanuit de meest diverse culturen, sociale en religieuze achtergronden, onder artistieke begeleiding achter een gedeeld stadsproject.

Deze internationalisering doet zich thans voor in de steden en vooral in de Europese hoofdstad. Wie zich daartegen verzet, kampt, zoals Don Quichote, tegen windmolens. Deze evolutie is onomkeerbaar en zal zich trouwens geleidelijk in de randgemeenten rond de steden en verder op het platteland voortzetten. De globalisering is een wezenlijk kenmerk van de 21e eeuw en niet alleen op economisch vlak. De wereld is meer en meer ons dorp.

Dit heeft consequenties. De nieuwe Vlamingen, Belgen, Europeanen zullen zich over twintig jaar anders opstellen dan vandaag ten overstaan van begrippen als *identiteit en culturele eigenheid*. Dit betreft onze kinderen en kleinkinderen. Zo'n cultureel gemengde samenleving is niet evident en probleemloos.

Maar deze interculturele ontwikkeling *hoeft niet negatief te zijn*. Ze kan ook boeiend zijn. Het hangt af van de wijze waarop wij en vooral onze kinderen en kleinkinderen ermee zullen omgaan.

Ik wil u allen bezweren deze evolutie duidelijk te bestuderen, met zorg maar ook met een *zonnige bril*. En de maatregelen bespreken en treffen die **in het onderwijs nodig zijn om deze nieuwe uitdagingen aan te gaan**.

Het is onze verdomde plicht de volgende generatie op te leiden tot meertalige, solidaire, tolerante, open Vlamingen, bewust van hun pluriforme kennis van de vele culturen in de nieuwe wereld rondom ons, maar ook van de waarde van de Nederlandse taal en cultuur als onderdeel ervan.

De internationalisering en de aanwezigheid van vele anderstalige leerlingen met diverse culturen zijn ongetwijfeld onderwerpen die van aard zijn om de gelijke kansen op onderwijs te beïnvloeden. Dit thema is daarom zeker de moeite waard om in de LOP's aan bod te komen.

3° De armoede en het onderwijs

De Vlaamse scholen zitten vol kansarmen. Liefst 38,3% van de middelbare scholieren is minder bedeeld wat onderwijskansen betreft. Zo heeft de helft van de Brusselse en Antwerpse 12- tot 18-jarigen te maken met een precare thuissituatie. In Genk is het met 60% kansarmen nog dramatischer.

Eén op drie migrantenkinderen groeit op in armoede. Meer dan 30% van de migrantenjongeren is werkloos. Grotendeels gaat het om leerlingen die zonder diploma uitstromen. 70% van de migrantenmoeders is laaggeschoold.

In De Morgen van 4 december jl. schreef Yves Desmet "*We evolueren steeds meer naar een samenleving met een groep geslaagde 'haves' en een grotere groep niet-geslaagde 'have-nots'*". En de kloof tussen arm en rijk groeit nog steeds.

Met al deze gegevens voor ogen, hebben de twee Brusselse LOP's in januari 2004 beslist om samen hun schouders te zetten onder een **project tot bestrijding van de armoede**. Een speciale themagroep werd met deze opdracht belast.

Deze actie kadert volledig binnen de doelstellingen van het GOK-decreet. Kinderen van arme gezinnen vormen daarin immers één van de doelgroepen. Zij hebben natuurlijk evenveel recht op onderwijs als gelijk welk ander kind. Toch blijven vele van hen kansarm en laaggeschoold.

Van bij de aanvang van het **project Armoede & Onderwijs**, gingen de initiatiefnemers ervan uit dat de dialoog tussen de schooldirecties, de leerkrachten en de ouders van de betrokken leerlingen stimulerend zou werken om eendrachtig te proberen de *viciuze cirkel* die de kinderen in generatiearmoede opsluit te doorbreken.

Dit project heeft geleid tot een **Charter** dat door de meeste scholen werd ondertekend en ook door de ouders werd aangenomen. Op deze wijze hebben zij zich samen verbonden als partners in de strijd tegen armoede. Jammer genoeg is dit project in 2009 en 2010 stilgevallen door al de problemen in verband met de aanmeldingsprocedure van de leerlingen.

Op 25 april jl. hebben wij over dit onderwerp een **Open Denkdag** georganiseerd, waaraan vele schooldirecties, leerkrachten, mensen uit de lerarenopleiding en vertegenwoordigers van de ouders hebben deelgenomen.

Na deze Denkdag hebben we thans een brochure opgesteld, die binnenkort verspreid zal worden onder de naam **De Vuurtoren**. Daarin worden de besluiten van de vier interactieve werkgroepen als 'Signalen' opgenomen. Ze worden als dusdanig naar de vele instanties die ter plekke en vanuit het beleid met het onderwijs te maken hebben, opgestuurd met de uitdrukkelijke vraag ze in de beleidsplannen op te nemen en de volgende jaren uit te voeren. De verspreiding zal in de eerste plaats gebeuren naar de leden van de algemene vergadering van de twee Brusselse LOP's en naar de beleidsmensen in de Vlaamse Regering, de VGC en de Brusselse gemeenten. Mochten er nog brochures overblijven, zullen wij deze Vuurtoren graag bezorgen aan al wie erom vraagt.

Ik durf de verantwoordelijken van de lerarenopleiding uit te nodigen de problematiek van de armoede in het lesprogramma op te nemen. Het lijkt me meer dan wenselijk dat toekomstige leerkrachten tijdens hun opleiding zouden leren wat armoede in de samenleving en bij de leerlingen in hun klas betekent.

VI. Slot

Een laatste vraag die ik wil beantwoorden luidt: Heeft het GOK-decreet zijn doelstellingen gehaald?

Het heeft, dames en heren, in ieder geval het onderwijsveld geconfronteerd met het feit dat niet elke leerling met dezelfde kansen aan de start verschijnt. Het is de taak van onderwijs om die kloof zo veel mogelijk te verkleinen, idealiter helemaal weg te werken.

Zover zijn we nog lang niet. Het GOK-decreet is ook niet het enige instrument hiertoe.

Maar ik durf te beweren dat het GOK-decreet de verdienste heeft voor een iets *betere sociale mix* te hebben gezorgd. Dit zou zonder dit decreet niet mogelijk zijn geweest.

Ik dank u voor uw aandacht.

Dr. Vic Anciaux
Voorzitter LOP Secundair Onderwijs Brussel
Gent, 6 december 2012

De LOP's: "Ouders en leerlingen, samen met de scholen en beleidsinstanties, partners in de strijd tegen armoede."

Vic Anciaux

OVER DE AUTEURS

Martine Moens is voorzitter van LOP Genk BaO. Op professioneel vlak is Martine Moens actief als docente in het hoger onderwijs.

Lies Zaenen is een ervaren LOP-deskundige. Ze ondersteunt de twee LOP's van Genk sinds april 2009. Daarvoor werkte ze mee aan projecten rond kinderrechten en diversiteit in binnen- en buitenland.

Ludo Claes is momenteel werkzaam als begeleider diversiteit voor KOOGO, maar daarvoor werkte hij geruime tijd als begeleider diversiteit voor VCOV. Ludo is een gedetacheerde directeur van een basisschool.

Anne Van Loon is momenteel werkzaam binnen OVSG. Daarvoor was ze geruime tijd begeleider diversiteit voor KOOGO. Ze werkte ook enige tijd op de VLOR. Anne is een gedetacheerde leerkracht.

Magda Vercauteren is een voormalige coördinerend directeur van een scholengemeenschap in Sint-Niklaas. Sinds 1 januari 2013 is ze voorzitter van LOP Sint-Niklaas BaO en LOP Sint-Niklaas Temse SO.

Hubert Buys is LOP-voorzitter van beide LOP's in regio Vilvoorde. Hij is recent op pensioen na een lange loopbaan als leerkracht in een Tervuurse school. Hij leerde de LOP-werking kennen als vakbondsafgevaardigde.

Paul Vercruyse is voorzitter van LOP Menen BaO. Voor zijn pensioen was hij o.m. coördinerend directeur van de scholengemeenschap in Menen.

Vic Anciaux is voormalig voorzitter van LOP Brussel SO. Daarvoor was hij ook al bij het non-discriminatie overleg betrokken. Vic kijkt terug op een rijk gevulde carrière als arts en politicus. Hij was o.m. partijvoorzitter, staatssecretaris, Brussels staatssecretaris en fractieleider.

Emiel Bogemans is LOP-deskundige van bij de oprichting van de LOP's in 2002. Hij ondersteunt al die tijd het LOP Gent SO. Emiel vertegenwoordigt de LOP-deskundigen in tal van werkgroepen rond armoede, zoals bij SOS Schulden op school.

Jean-Paul De Beleyr is een voormalige directeur van een grote school voor buitengewoon secundair onderwijs in Sint-Niklaas. Momenteel is hij gedetacheerd naar *AgODi*. Jean-Paul ondersteunt de drie LOP's in de regio Sint-Niklaas-Temse.

Hugo De Blende is de voormalige voorzitter van LOP Sint-Niklaas BaO en Sint-Niklaas SO. Hugo bouwde een rijke loopbaan uit in het sociaal-cultureel werk en was o.m. directeur van Socius, het steunpunt voor sociaal-cultureel volwassenenwerk in Vlaanderen.

Katrien De Boyser is LOP-deskundige. Ze ondersteunt momenteel de beide LOP's van Lokeren en was eerder al actief als LOP-deskundige in Mechelen. Katrien wordt vanuit haar rijke ervaring als (senior) onderzoeker en research coördinator ook ingezet voor een aantal begeleidingsopdrachten naar de LOP-deskundigen.

Valeer Schodts is de voorzitter van LOP Diest BaO en LOP Diest SO. Hij zit ook het overleg van de gemandateerde LOP-voorzitters voor op hun trimestrieel overleg met *AgODi*. Valeer kijkt terug op een rijk gevulde loopbaan in het onderwijs als leerkracht en directeur.

Gil Thys is voormalig LOP-deskundige voor verschillende regio's waaronder Antwerpen BaO, Vlaamse Ardennen en Lokeren. In de periode van de oprichting van de LOP's was Gil Thys gedurende enkele jaren coördinator van de werking van de LOP-deskundigen.

Liesbeth Croene is de deskundige van bij de oprichting van de LOP's voor LOP Oostende-Middelkerke BaO, LOP Oostende-Middelkerke SO en LOP Westkust BaO. Liesbeth werkt o.m. mee aan spraakmakende initiatieven rond spijsbelpreventie.

Veerle Van de Velde werkt bij *AgODi*. Ze coördineert er binnen de afdeling scholen BaO en CLB de werking rond gelijke onderwijskansen. Veerle was eerder ook LOP-deskundige voor de regio Mechelen SO. Daarvoor was ze o.m. actief als onderzoeker voor HIVA.

Patrick Vanspauwen is coördinator van de werking van de LOP-deskundigen sinds 2007. Daarvoor was hij zelf bijna vijf jaar deskundige voor LOP Brussel BaO en tien jaar schoolopbouwwerker in Brussel.

Vlaams ministerie van Onderwijs en Vorming
Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi)
Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel
<http://ond.vlaanderen.be/wegwijs/agodi>

